

UCHWAŁA Nr 4526/2017
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
z dnia 16 listopada 2017 roku

w sprawie przeprowadzenia konsultacji projektów uchwał Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 486 z późn. zm.) oraz § 6 uchwały Nr XLIX/751/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z wojewódzką radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji – Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje

§ 1

Postanawia się przeprowadzić konsultacje dotyczące następujących projektów uchwał Sejmiku Województwa Wielkopolskiego:

- 1) w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały;
- 2) w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Poznania, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – stanowiący załącznik nr 2 do niniejszej uchwały;
- 3) w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Kalisza, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – stanowiący załącznik nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 2

1. Określa się termin prowadzenia konsultacji na 7 dni, licząc od dnia zamieszczenia na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego informacji o przystąpieniu do konsultacji.
2. Informacja o przystąpieniu do konsultacji zostanie zamieszczona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, niezwłocznie po wejściu w życie niniejszej uchwały.
3. Przedmiot konsultacji będzie przedstawiony do wglądu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w terminie określonym na podstawie ust. 1.

§ 3

Konsultacje zostaną przeprowadzone w formie przyjmowania uwag przesłanych pocztą elektroniczną na adres e-mail Departamentu Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Departamentu Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Marszałek Województwa
Marek Woźniak*

UZASADNIENIE
do uchwały Nr 4526/2017
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 16 listopada 2017 roku

Na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.), organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa, w drodze uchwały, szczegółowy sposób konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, wymienionymi w art. 3 ust. 3 tejże ustawy, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.

Wypełniając powyższy obowiązek, Sejmik Województwa Wielkopolskiego podjął uchwałę Nr XLIX/751/10 z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z wojewódzką radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji. W myśl § 6 ww. uchwały zasady i tryb konsultacji określa, w drodze uchwały, Zarząd Województwa Wielkopolskiego.

Instrumentem wkomponowanym w przepisy ochrony środowiska, celem stworzenia lepszych możliwości poprawy jakości powietrza na szczeblu wojewódzkim i lokalnym, jest tzw. „uchwała antysmogowa”. Zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.) sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Za obecny stan jakości powietrza w Polsce odpowiedzialna jest w głównej mierze tzw. niska emisja pochodząca przede wszystkim z sektora bytowo-komunalnego. Wobec powyższego, stworzono mechanizm pozwalający na określenie dopuszczonych do stosowania rodzajów paliw o określonej jakości, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko. Ograniczenia lub zakazy w tym zakresie mogą dotyczyć całego obszaru województwa lub jego części.

Uwzględniając ww. okoliczności Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął działania mające na celu zdiagnozowanie sytuacji na terenie województwa wielkopolskiego. Do wszystkich gmin województwa skierowano ankiety dotyczące określenia potrzeby podjęcia przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego „uchwały antysmogowej”. Działania te wykazały faktyczną i uzasadnioną potrzebę wsparcia samorządów gminnych w walce o czyste powietrze, stosownie do skali i zróżnicowania problemów występujących na danym obszarze.

Z uwagi na złożony charakter omawianego zagadnienia uznano, że winno ono zostać poddane analizie w ramach interdyscyplinarnego Zespołu do sprawy wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zespół ten został powołany mocą uchwały Nr 3687/2017 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 19 maja 2017 r. Członkami Zespołu zostali przedstawiciele samorządu terytorialnego różnych szczebli, instytucji ochrony środowiska oraz organizacji społecznych, a także osoby reprezentujące środowiska naukowe.

Mając na względzie posiadaną wiedzę oraz doświadczenie Członków Zespołu, w trakcie posiedzeń Zespołu wypracowane zostały optymalne projekty „uchwał antysmogowych”.

Zespół rekomendował podjęcie trzech uchwał Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, dla obszaru:

- 1) województwa wielkopolskiego (z zastrzeżeniem pkt 2 i 3);
- 2) Miasta Poznania;
- 3) Miasta Kalisza.

Powyższe jest zgodne z podziałem na strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, zgodnie z przepisami art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Przyjęte projekty uchwał spełniają wymagania określone w art. 96 ust. 6-8 ww. ustawy oraz uwzględniają zasady poprawnej legislacji.

Stosownie do art. 96 ust. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska, projekty uchwał Sejmiku Województwa Wielkopolskiego określają (elementy obligatoryjne):

- 1) granice obszaru, na którym wprowadza się ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw;
- 2) rodzaje podmiotów lub instalacji, dla których wprowadza się ww. ograniczenia i zakazy;
- 3) rodzaje oraz jakość paliw, których stosowanie jest zakazane oraz parametry techniczne i rozwiązania techniczne instalacji, w których następuje spalanie paliw dopuszczonych do stosowania.

Spośród elementów fakultatywnych, enumeratywnie wymienionych w art. 96 ust. 7 ustawy Prawo ochrony środowiska, projekty uchwał określają otwarty katalog obowiązków podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji jej postanowień.

Zadania kontrolne w zakresie przestrzegania projektowanych regulacji będą prowadzić w szczególności: straże gminne, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast, inspektorzy nadzoru budowlanego oraz Policja – na podstawie przepisów odrębnych. W kontekście powyższego wymaga podkreślenia, iż z mocy art. 96 ust. 8 ww. ustawy, proponowane przepisy nie będą miały zastosowania do instalacji, dla których wymagane jest uzyskanie pozwolenia zintegrowanego albo pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, albo dokonanie zgłoszenia.

Projekty nie zawierają szczególnych okresów obowiązywania ograniczeń lub zakazów w ciągu roku. Intencją organu stanowiącego jest, aby ograniczenia obowiązywały przez cały rok. Związane jest to z koniecznością zmniejszenia całorocznej emisji zanieczyszczeń.

Stosownie do art. 96 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska – projekty uchwał zostały zaopiniowane przez właściwych miejscowo wójtów, burmistrzów, prezydentów miast oraz starostów.

Uwzględniając art. 96 ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, na etapie prac legislacyjnych zapewniono możliwość udziału społeczeństwa, w trybie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405).

W tym stanie rzeczy, podjęcie przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego niniejszej uchwały jest uzasadnione.

Marzena Wodzińska
Członek Zarządu

**PROJEKT UCHWAŁY Nr...../...../17
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
z dnia.....2017 roku**

**w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń
lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw**

Na podstawie art. 96 ust. 1, ust. 6 i ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, poz. 785, poz. 898, poz. 1089, poz. 1529 i poz. 1888), Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Celem zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, na obszarze województwa wielkopolskiego, z wyłączeniem Miasta Poznania oraz Miasta Kalisza, wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, określone niniejszą uchwałą.

2. Ilekroć w uchwale jest mowa o rozpoczęciu eksploatacji instalacji należy przez to rozumieć pierwsze jej uruchomienie w miejscu obecnego użytkowania.

§ 2. Ograniczenia i zakazy dotyczą:

- 1) instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 220, poz. 791, poz. 1089 i poz. 1387), takich jak kocioł, kominek lub piec, jeżeli:
 - a) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
 - b) wydzielają ciepło poprzez:
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza;
- 2) podmiotów eksploatujących instalacje wymienione w pkt 1.

§ 3. W instalacjach, o których mowa w § 2 pkt 1 zakazuje się stosowania następujących paliw:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %;
- 4) węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, nie spełniających któregokolwiek z poniższych parametrów jakościowych:
 - a) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg,
 - b) zawartość popiołu nie więcej niż 10%,
 - c) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %;
- 5) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

§ 4. W przypadku instalacji, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. a, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji spełniających łącznie następujące warunki:

- 1) zapewniających minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń, określonych w ust. 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE (Dz. Urz. UE L 193, str. 100; z 2016 r. L 346, str. 51), w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;
- 2) umożliwiających wyłącznie automatyczne podawanie paliwa, za wyjątkiem instalacji zgazowujących paliwo;
- 3) nieposiadających rusztu awaryjnego oraz elementów umożliwiających jego zamontowanie.

§ 5. W przypadku instalacji, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. b, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń, określone w ust. 1 i 2 załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe (Dz. Urz. UE L 193, str. 1; z 2016 r. L 346, str. 51).

§ 6. Podmiot, o którym mowa w § 2 pkt 2, w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji niniejszej uchwały, jest zobowiązany do przedstawienia dokumentów potwierdzających spełnianie wymagań określonych w uchwale, w szczególności:

- 1) dokumentacji z badań instalacji, wykonanej przez producenta;
- 2) dokumentacji technicznej urządzenia;
- 3) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa:
 - a) w ust. 2 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe oraz
 - b) w ust. 3 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

§ 7. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Wielkopolskiego.

§ 8. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego i wchodzi w życie z dniem 1 maja 2018 r., z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Wymagania określone w § 4 obowiązują:

- 1) dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, niespełniających wymagań w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3, 4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012 – od dnia 1 stycznia 2024 r.;
- 2) dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, spełniających wymagania w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012 – od 1 stycznia 2028 r.

3. Wymagania, określone w § 5 dla instalacji, których eksploatacja rozpocznie się przed dniem wejścia w życie uchwały – obowiązują od dnia 1 stycznia 2026 r. – chyba, że instalacje te będą:

- 1) osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
- 2) zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w ust. 2 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

UZASADNIENIE
do projektu uchwały Nr...../...../17
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia.....2017 roku

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. Urz. UE L 152, str. 1 z późn zm.), zobowiązuje państwa członkowskie, aby norma średnioroczna dla pyłu zawieszonego PM10 wynosząca 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ była osiągnięta od 2005 r., a dla pyłu zawieszonego PM2,5 wynosząca 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ była osiągnięta od 2015 r. (od 2020 r. norma średnioroczna będzie wynosiła 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Ponadto, zgodnie z Dyrektywą 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. UE z 2005 r. L 23, str. 3 z późn. zm.) – wartość docelowa benzo(a)pirenu powinna być osiągnięta od 2013 r. Określone tymi dyrektywami wartości oraz terminy ich osiągnięcia, transponuje do polskiego porządku prawnego rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

Badaniem jakości powietrza na terenie województwa wielkopolskiego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Celem badania jest uzyskanie dla wszystkich wyznaczonych stref w Województwie informacji o poziomach substancji w powietrzu w odniesieniu do określonych w przepisach norm jakości powietrza i identyfikacja obszarów wymagających poprawy jakości powietrza, a następnie monitorowanie skuteczności programów naprawczych. Na podstawie poziomów substancji w powietrzu, dokonano dla województwa wielkopolskiego klasyfikacji stref, które są bazą do określenia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U., poz. 914), w województwie wielkopolskim wyznaczono 3 strefy: aglomerację poznańską (obejmującą wyłącznie teren w granicach administracyjnych miasta Poznania), miasto Kalisz oraz strefę wielkopolską. Strefy o przekroczonych poziomach normatywnych stężeń zanieczyszczeń zaliczono do klasy C, natomiast strefy, w których nie wykazano przekroczeń tych poziomów zaliczono do klasy A.

Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2016 wykazała, że na terenie województwa występują wysokie, ponadnormatywne poziomy zanieczyszczeń w powietrzu w przypadku następujących substancji:

- 1) pyłu zawieszonego PM10 – wszystkie strefy w klasie C;
- 2) pyłu zawieszonego PM2,5 – klasa C w mieście Kalisz i strefie wielkopolskiej;
- 3) benzo(a)pirenu – wszystkie strefy w klasie C.

Zaliczenie strefy do klasy C oznacza potrzebę podjęcia odpowiednich działań w odniesieniu do wybranych obszarów w strefie i dla określonych zanieczyszczeń – włączając konieczność opracowania programu ochrony powietrza.

Na poziom zanieczyszczenia powietrza wpływa bezpośrednio emisja zanieczyszczeń do powietrza oraz warunki meteorologiczne i fizjograficzne. Największy negatywny wpływ na jakość powietrza ma emisja z obiektów zaliczanych do sektora komunalno-bytowego: lokalnych kotłowni i palenisk domowych, wyposażonych w niskie emitery, zlokalizowanych często w centralnych, gęsto zabudowanych obszarach miast.

Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz emisja pyłu z zakładów przemysłowych.

Wzrost poziomów zanieczyszczenia powietrza (głównie pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem) obserwuje się w okresie grzewczym. Najwyższe stężenia rejestrowano w dniach charakteryzujących się niską temperaturą, brakiem wiatru, a także występowaniem zjawiska inwersji termicznej.

Uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr XXXIII/853/17 z dnia 24 lipca 2017 r. przyjęto aktualizację Programu ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej. Analizy wielkości emisji dokonane w ramach Programu ochrony powietrza wykazują, że największy wpływ na zanieczyszczenie powietrza w województwie mają źródła powierzchniowe, obejmujące głównie niskosprawne, nieefektywne indywidualne źródła spalania z sektora komunalno-bytowego oraz sektora usługowego. Również analiza rocznego przebiegu średnich dobowych wartości pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu wskazuje na występowanie najwyższych wartości stężeń zanieczyszczeń w miesiącach zimowych (w tzw. okresie grzewczym).

W Programie ochrony powietrza, na podstawie modelowania i analizy wartości odczytanych na stacjach pomiarowych w strefie, wyznaczono gminy, na terenie których występują przekroczenia pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu.

Obliczenia wskazują, iż w odniesieniu do pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania wyników 24 godz. – w 135 gminach został naruszony standard jakości powietrza, natomiast w 217 gminach został przekroczony poziom docelowy dla benzo(a)pirenu.

Program wskazuje również działania, których wdrożenie spowoduje obniżenie poziomu zanieczyszczeń pyłowych, m.in.: obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego poprzez podłączenie do sieci ciepłowniczej lub wymianę na ogrzewanie nisko- bądź bezemisyjne (np. elektryczne, gazowe, olejowe) w zabudowie wielo-, jak i jednorodzinnej. Działania wymienione w Programie Ochrony Powietrza dla strefy wielkopolskiej kierowane są do gmin będących w obszarach przekroczeń dobowych stężeń pyłu PM10.

W wyniku realizacji działań określonych w programie założono konieczność redukcji emisji powierzchniowej pyłu zawieszonego PM10 w strefie wielkopolskiej do 2022 r. o około 5 500 Mg (25%). W programie określono, że koszty działań w zakresie ograniczenia emisji pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu z indywidualnych systemów grzewczych na terenie strefy wielkopolskiej do 2022 r. oszacowano na poziomie około 1,2 mld zł. Przy czym koszt zewnętrzny utraty zdrowia mieszkańców strefy szacowany jest na kwotę 550 mln euro (ponad 2,2 mld zł).

Jak wynika z art. 74 ust. 1 i 2 Konstytucji RP – obowiązkiem władz publicznych jest ochrona środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Pojęcie bezpieczeństwa ekologicznego oznacza uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwala na bezpieczne przebywanie w tym środowisku i umożliwia korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka. Ochrona środowiska jest jednym z elementów bezpieczeństwa ekologicznego, ale zadania władz publicznych są szersze – obejmują również działania poprawiające aktualny stan środowiska i programujące jego dalszy rozwój (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 czerwca 2006 r. sygn. K. 23/2005). Obowiązki dotyczące szeroko rozumianej sfery ochrony środowiska pozostają w funkcjonalnym związku z ochroną zdrowia i profilaktyką zdrowotną, o których mowa w art. 68 ust. 4 Konstytucji RP, który obliguje władze publiczne do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Obowiązki nałożone na władze publiczne w przywołanych przepisach Konstytucji RP wymagają podjęcia działań, także o charakterze prawodawczym, które wiążą się z możliwością ingerencji w sferę praw i wolności jednostki. Władze publiczne bowiem nie są w stanie prawidłowo i skutecznie wykonywać swoich obowiązków, nie ingerując w tę sferę.

Instrumentem wkomponowanym w przepisy ochrony środowiska, celem stworzenia lepszych możliwości poprawy jakości powietrza na szczeblu wojewódzkim i lokalnym, jest tzw. „uchwała antysmogowa”. Zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego, celem zdiagnozowania sytuacji na terenie województwa wielkopolskiego, podjął działania polegające na wysłaniu, w grudniu 2016 r., do wszystkich gmin – ankiety dotyczącej określenia potrzeby podjęcia przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego „uchwały antysmogowej”. Ankiety miały określić faktyczną i uzasadnioną potrzebę wsparcia samorządów gminnych w walce o czyste powietrze, stosownie do skali i zróżnicowania problemów występujących na danym obszarze. Spośród otrzymanych ankiet 46% gmin Województwa wyraziła potrzebę wprowadzenia „uchwały antysmogowej” na swoim terenie. Ponadto, gminy wskazywały, że ograniczenia lub zakazy wynikające z „uchwały antysmogowej” mają dotyczyć wszystkich użytkowników instalacji, w których następuje spalanie paliw (76% gmin popierających wprowadzenie uchwały), należy określić rodzaje paliw, które miałyby być zakazane do stosowania (77% gmin popierających wprowadzenie uchwały) oraz ograniczenia mają obowiązywać cały rok (65% gmin popierających wprowadzenie uchwały).

Z uwagi na złożony charakter omawianego zagadnienia uznano, że winno ono zostać poddane analizie w ramach interdyscyplinarnego Zespołu do sprawy wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zespół ten został powołany mocą uchwały Nr 3687/2017 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 19 maja 2017 r. Członkami Zespołu zostali przedstawiciele samorządu terytorialnego różnych szczebli, instytucji ochrony środowiska oraz organizacji społecznych, a także osoby reprezentujące środowiska naukowe.

Mając na względzie posiadaną wiedzę oraz doświadczenie Członków Zespołu, w trakcie posiedzeń Zespołu wypracowany został optymalny projekt niniejszej uchwały. Zespół rekomendował podjęcie trzech uchwał Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, dla obszaru:

- 1) województwa wielkopolskiego (z zastrzeżeniem pkt 2 i 3);
- 2) Miasta Poznania;
- 3) Miasta Kalisza.

Powyższe jest zgodne z podziałem województwa wielkopolskiego na strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, zgodnie z przepisami art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Wypełniając obowiązek wynikający z ustawy dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbiningowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r., poz. 248) oraz zarządzenia Nr 40/2016 Marszałka Województwa Wielkopolskiego z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z podmiotami wykonującymi zawodową działalność lobbiningową oraz z podmiotami wykonującymi bez wpisu do rejestru czynności z zakresu zawodowej działalności lobbiningowej, poinformowano o przystąpieniu do prac nad projektem uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zawiadomienie o możliwości zgłoszenia zainteresowania pracami nad projektem ww. uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, zamieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w dniach 28 sierpnia – 4 września 2017 r. W oznaczonym terminie żaden uprawniony podmiot nie złożył uwag lub wniosków odnośnie przedmiotowego projektu.

Zgodnie z art. 96 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska – projekt uchwały sejmiku województwa w sprawie wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – opracowuje zarząd województwa i przedstawia go do zaopiniowania właściwym miejscowo wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom.

Organy współdziałające są obowiązane do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały (art. 96 ust. 3 ww. ustawy), przy czym niewydanie opinii w tym terminie oznacza akceptację projektu uchwały (art. 96 ust. 4 ustawy).

Stosownie do ww. postanowień Zarząd Województwa Wielkopolskiego przekazał projekt niniejszej uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego właściwym miejscowo wójtom, burmistrzom i prezydentom miast oraz starostom, celem zaopiniowania. W ustawowym terminie organy współdziałające wyraziły stanowisko w sprawie.

Uwzględniając dyspozycję art. 96 ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, w toku prac legislacyjnych Zarząd Województwa Wielkopolskiego zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w opracowaniu uchwały, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405).

Na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1-5 cytowanej ustawy podano do publicznej wiadomości informację o:

- 1) przystąpieniu do opracowywania projektu uchwały i o jej przedmiocie;
- 2) możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
- 3) możliwości składania uwag i wniosków;
- 4) sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania;
- 5) organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków.

Ogłoszenie o przystąpieniu do procedury zapewnienia udziału społeczeństwa oraz o terminie spotkania informacyjnego dotyczącego projektu uchwały zostało zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

Ponadto, na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w terminie 13 września – 4 października 2017 r., została zamieszczona informacja o przystąpieniu do procedury zapewnienia udziału społeczeństwa w opracowaniu projektu uchwały. Informacja ta została zamieszczona także w „Głosie Wielkopolskim” (wydanie papierowe z dnia 27 września 2017 r.) oraz w serwisie internetowym www.gloswielkopolski.pl (w dniach 27 września – 3 października 2017 r.) Natomiast spotkanie informacyjne odbyło się dnia 29 września 2017 r., w Wągrowcu.

Przeprowadzono również konsultacje na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.).

Wypełniając obowiązek wynikający z uchwały Nr XLIX/751/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z wojewódzką radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, Zarząd Województwa Wielkopolskiego – uchwałą Nr .../2017 z dnia..... 2017 r. – określił tryb oraz termin przeprowadzenia konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zgodnie z postanowieniami cytowanej uchwały Zarządu Województwa Wielkopolskiego, w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w dniach..... 2017 r., zamieszczono zawiadomienie o przystąpieniu do konsultacji oraz o możliwości składania uwag i wniosków do projektu uchwały, którego tekst stanowił załącznik do zawiadomienia.

W oznaczonym terminie.....

W ramach wszystkich konsultacji projektu uchwały stanowiska przedstawiły.....

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 1 ustawy Prawo ochrony środowiska uchwała powinna określać granice obszaru, na którym wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Niniejsza uchwała dotyczy obszaru w granicach administracyjnych województwa wielkopolskiego, z wyłączeniem obszaru Miasta Poznania oraz Miasta Kalisza. Dla obszaru wszystkich gmin wprowadzana jest jednolita regulacja wyznaczająca wymagania dla instalacji i paliw dopuszczonych do stosowania. Jest to uzasadnione w szczególności tym, że pomiary jakości powietrza, prowadzone na przestrzeni ostatnich lat przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wskazują na występowanie w całej Wielkopolsce wysokich poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 2 ustawy Prawo ochrony środowiska niniejsza uchwała określa rodzaje podmiotów oraz instalacje, dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Podmiotami tymi są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi posiadające zdolność prawną, eksploatujące instalacje (w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy Prawo ochrony środowiska), w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy Prawo energetyczne, takich jak kocioł, kominek lub piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub

- 2) wydzielają ciepło poprzez:
 - a) bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
 - b) bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
 - c) bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

Uchwała nie odwołuje się do definicji paliwa stałego zawartej w art. 2 ust. 1 pkt 4a ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2016 poz. 1928 z późn. zm.). Przepis ten zawiera zamknięty katalog paliw stałych, do których zalicza: węgiel kamienny, brykiety, pelety zawierające co najmniej 90% węgla kamiennego, muły węglowe oraz flotokoncentraty, a także paliwo stałe otrzymywane w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego w temperaturze powyżej 450°C. Regulacja ta w sposób znaczący zawęża pojęcie paliwa stałego i jest niewystarczająca dla celów niniejszej uchwały.

Uchwała wymienia przykładowy katalog instalacji, w których następuje spalanie paliw (§ 2 pkt 1), celem uczynienia uchwały regulacją przejrzystą i jasną dla jej adresatów. W uchwale wymieniono kocioł, kominek lub piec, ponieważ są to instalacje, w których najczęściej następuje spalanie paliw w celu dostarczania ciepła do systemu centralnego ogrzewania (kocioł) lub wydzielania ciepła (kominek i piec), poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła, ewentualnie połączone z przenoszeniem ciepła do cieczy lub z systemem dystrybucji gorącego powietrza. Katalog ma charakter otwarty, gdyż na rynku instalacji pojawiają się różne produkty, a ponadto producenci instalacji używają dla nich różnych nazw. Przykładowy katalog instalacji nie pełni funkcji normatywnej, ponieważ nie wyznacza granic przedmiotu regulacji, ani treści hipotezy normy. Rodzaje instalacji, które zostały objęte ograniczeniami są zdefiniowane ze względu na ich cechy rodzajowe i przy wykorzystaniu pojęć o charakterze generalnym. Uchwała nie różnicuje adresatów uchwały z punktu widzenia posiadania przez nich tytułu prawnego do instalacji. Takie różnicowanie w nieuprawniony sposób mogłoby uprzywilejowywać osoby, których tytuł prawny do instalacji jest sporny, niejasny lub, które żadnego tytułu prawnego nie posiadają względem osób posiadających tytuł prawny do instalacji. Z punktu widzenia celów uchwały istotny jest sposób eksploatacji instalacji.

Stosownie do art. 96 ust. 6 pkt 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, niniejsza uchwała wprowadza zakaz stosowania następujących paliw:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %;
- 4) węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, nie spełniających któregokolwiek z poniższych parametrów jakościowych:
 - a) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg,
 - b) zawartość popiołu nie więcej niż 10%,
 - c) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %;
- 5) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Powyższe podyktowane jest faktem, iż węgiel brunatny oraz najdrobniejsze jego frakcje to paliwa stałe generujące największe emisje zanieczyszczeń, szczególnie w zakresie emisji pyłów oraz benzo(α)pirenu.

Węgiel brunatny jest jakościowo dużo gorszym paliwem niż węgiel kamienny i charakteryzuje się niższą wartością opałową (zazwyczaj poniżej 19 MJ/kg), co związane jest zarówno z jego budową chemiczną, jak również z wysokimi zawartościami popiołu (powyżej 20%) oraz wilgoci (powyżej 30%). Przekłada się to bezpośrednio na konieczność spalania większej, w stosunku do węgla kamiennego, ilości paliwa (a tym samym uwolnienia większej ilości pyłu do powietrza), celem uzyskania żądanej ilości ciepła. Substancja mineralna w węglu brunatnym jest bardzo drobna oraz silnie zdyspergowana w objętości paliwa, co dodatkowo przekłada się na większą w stosunku do węgla kamiennego emisję pyłu podczas spalania. Węgiel brunatny zawiera także znacznie więcej od węgla kamiennego części lotnych (na poziomie ok. 40-60%), które podczas spalania uwalniane są w postaci wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), w tym benzo(α)piren.

Natomiast spalanie najdrobniejszych frakcji węgla kamiennego, jest bezpośrednią przyczyną wysokich stężeń pyłu w powietrzu, szczególnie na obszarze Polski południowej. Szacuje się, że podczas spalania mułków węglowych i flotokonzentratów, ilość uwalnianego do powietrza pyłu jest 10-50-krotnie większa, niż podczas spalania węgla kawałkowego. W większości przypadków (szczególnie dotyczy to mułków węglowych), są to paliwa o bardzo niskiej jakości, tj. niskiej kaloryczności (zazwyczaj poniżej 15 MJ/kg) oraz wysokiej zawartości popiołu i wilgoci (najczęściej powyżej 30% wilgoci i 40% popiołu), co przekłada się na konieczność spalania dużej ilości takiego paliwa (a tym samym uwolnienia większej ilości pyłu do atmosfery), celem uzyskania żądanej ilości ciepła.

Biorąc powyższe pod uwagę, zakaz stosowania mułków, flotokonzentratów w ogrzewnictwie indywidualnym jest niezbędny.

Jednocześnie proponuje się wprowadzenie dla węgla kamiennego granicznego uziarnienia, wynoszącego 3 mm (czyli większego, niż graniczne uziarnienie dla mułków i flotokonzentratów, wynikającego z zapisów krajowych norm). Wprowadzenie dla wszystkich paliw stałych dopuszczalnej zawartości frakcji <3 mm na poziomie 15%, zabezpieczy przed procederem dodawania mułków i flotokonzentratów do miałów węglowych. Ponadto przyjęto, że węgiel kamienny będzie musiał spełniać następujące wymagania jakościowe:

- 1) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg;
- 2) zawartość popiołu nie więcej niż 10%;
- 3) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %.

Przyjęcie powyższych norm dla stosowanego paliwa sprawi, że z segmentu paliw dostępnych dla przeciętnego mieszkańca wycofany zostanie węgiel kamienny najgorszej jakości.

Przyjęte parametry wilgotności biomasy odpowiadają wartościom uzyskiwanym poprzez sezonowanie drewna przez okres dwóch sezonów. Wyrażenie stan roboczy precyzuje określenie biomasy, która nie będzie mogła być używana w instalacjach.

Wprowadzone zostały również ograniczenia w zakresie parametrów technicznych i parametrów emisji z instalacji (§ 4 pkt 1 i § 5 uchwały), poprzez odniesienie do wymagań w zakresie minimalnych poziomów sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określonych w:

- 1) rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;
- 2) rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 wyznacza następujące wymagania dla kotłów na paliwa stałe z automatycznym podawaniem paliwa:

- 1) sezonowa efektywność energetyczna nie może być mniejsza niż 75% dla kotłów o nominalnej mocy cieplnej do 20 kW lub nie może być mniejsza niż 77% dla kotłów o nominalnej mocy cieplnej przekraczającej 20 kW;
- 2) emisje cząstek stałych (PM) nie mogą przekraczać 40 mg/m³;
- 3) emisje organicznych związków gazowych (OGC) nie mogą przekraczać 20 mg/m³;
- 4) emisje tlenku węgla (CO) nie mogą przekraczać 500 mg/m³;
- 5) emisje tlenków azotu (NO_x) nie mogą przekraczać 200 mg/m³ w przypadku kotłów na biomasę oraz 350 mg/m³ w przypadku kotłów na paliwa kopalne.

Natomiast rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 wyznacza niżej wymienione wymagania dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń:

- 1) sezonowa efektywność energetyczna nie może być niższa niż 79% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie może być niższa niż 65% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie może być niższa niż 30% dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 2) emisje cząstek stałych (PM) nie mogą przekraczać 20 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie mogą przekraczać 40 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie mogą przekraczać 50 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 3) emisje organicznych związków gazowych (OGC) nie mogą przekraczać 60 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet oraz nie mogą przekraczać 120 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet, dla kuchenek i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 4) emisje tlenku węgla (CO) nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie mogą przekraczać 1 500 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie mogą przekraczać 2 000 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 5) emisje tlenków azotu (NO_x) nie mogą przekraczać 200 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących biomasę oraz nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących węgiel i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania.

Wprowadzone parametry sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń powinny być spełnione dla wszystkich rodzajów paliw dopuszczonych do stosowania w instrukcji użytkowania instalacji, co wynika z zapisów rozporządzenia Komisji 2015/1189 i 2015/1185.

W niniejszej uchwale określono również rozwiązania techniczne dla instalacji spalania paliw w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń (§ 4 pkt 2 i 3). Obejmują one wymaganie stosowania kotłów, które umożliwiają wyłącznie automatyczne podawanie paliwa. Warunek ten wskazuje również na zakaz stosowania kotłów automatycznych wyposażonych w dodatkowy ruszt, co ma na celu uniemożliwienie ręcznego podawania paliwa do kotłów. Kotły, które umożliwiają ręczne podawanie paliwa nie gwarantują stałych parametrów pracy instalacji oraz umożliwiają spalanie odpadów. W takich warunkach nie są dotrzymywane parametry pracy i emisji zanieczyszczeń wyznaczone dla kotła a rzeczywista emisja znacznie odbiega od wartości wyznaczonych w ramach badania kotłów.

Stosowanie kotłów z ręcznym podawaniem paliwa stanowiłoby zagrożenie dla osiągnięcia celu uchwały ze względu na brak zapewnienia parametrów emisyjnych kotła. Ręczne podawanie paliwa dopuszczone jest jedynie w przypadku kotłów zgazowujących paliwo, gdyż charakteryzują się bardzo niską emisją zanieczyszczeń. Kotły te umożliwiają stosowanie drewna kawałkowego w postaci polan.

Zgodnie z art. 96 ust. 7 ustawy Prawo ochrony środowiska uchwała sejmiku województwa może także określać sposób lub cel wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami określonymi w uchwale, okres obowiązywania ograniczeń lub zakazów w ciągu roku oraz obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały.

Niniejsza uchwała nie wskazuje sposobu i celu wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami. Oznacza to, że uchwała obejmuje wszystkie instalacje, które wydzielają lub dostarczają ciepło, zarówno instalacje wykorzystywane w celach grzewczych, jak również w celach przygotowania żywności i innych. Należy zauważyć, że przebieg procesu spalania i emisja zanieczyszczeń związana ze stosowaniem paliw stałych jest identyczna bez względu na cel stosowania paliw.

Uchwała nie zawiera szczególnych okresów obowiązywania ograniczeń w ciągu roku. Intencją uchwałodawcy jest aby ograniczenia obowiązywały przez cały rok. Związane jest to z koniecznością zmniejszenia całorocznej emisji zanieczyszczeń. Ponadto wyznaczone w uchwale poziomy emisji zanieczyszczeń określone są w ramach procedury badawczej instalacji niezależnej od pory roku.

W § 6 uchwały określono natomiast obowiązki jej adresatów w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały. Podmioty eksploatujące instalacje zostały zobowiązane do wykazania za pomocą dokumentów spełnianie wymagań określonych w niniejszej uchwale poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających spełnienie tych wymagań. Katalog dokumentów, które mogą być wykorzystane w tym celu pozostaje otwarty, mogą to być w szczególności: dokumentacja z badań, dokumentacja techniczna urządzenia, instrukcja dla instalatorów i użytkowników.

Zadania kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów wprowadzonych niniejszą uchwałą będą prowadziły w szczególności: straże gminne, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast, inspektorzy nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska oraz Policja – na podstawie przepisów odrębnych.

Sankcje stosowane w przypadku naruszenia postanowień uchwały określone zostały w art. 334 Prawa ochrony środowiska, według którego kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 ustawy, podlega karze grzywny.

Poza wymaganiami określonym w przepisach prawa materialnego, uchwała Sejmiku Województwa Wielkopolskiego uwzględnia również zasady poprawnej legislacji. Kierując się regułami wypracowanymi w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (*m.in. w wyroku Trybunału z dnia 26 kwietnia 1995 r. sygn. K11/94*), w procesie tworzenia uchwały pod rozwagę poddano następujące kwestie:

- 1) czy projektowane regulacje będą w stanie doprowadzić do celu wskazanego w art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, tj. do zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko;
- 2) czy podjęcie uchwały jest niezbędne dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana;
- 3) czy efekty projektowanych regulacji pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela.

Rozważono także istniejącą kolizję – z jednej strony interesu użytkowników instalacji, których eksploatacja powoduje emisję oraz przedsiębiorców zajmujących się sprzedażą tychże instalacji, a z drugiej strony – interesu społeczności lokalnych, w szczególności najbardziej narażonych na ryzyko zdrowotne powodowane ponadnormatywnym zanieczyszczeniem powietrza.

Podjmując niniejszą uchwałę Sejmik Województwa Wielkopolskiego miał na uwadze zasadę proporcjonalności oraz zasadę równości, określone w art. 31 i art. 32 Konstytucji RP. Zgodnie z zasadą proporcjonalności ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Natomiast zasada równości stanowi, że wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Wymaga podkreślenia, iż z art. 96 ustawy Prawo ochrony środowiska wynika wprost dopuszczalność różnicowania aktem prawa miejscowego sytuacji prawnej obywateli, w szczególności, gdy potrzebne jest zapewnienie ochrony środowiska, która jest obowiązkiem władz publicznych.

Zakres związania uchwałą nie godzi w wykonywanie prawa własności lub innych praw rzeczowych, gdyż bezpośrednio nie określa ani nie ogranicza owych praw, lecz w sposób pośredni oddziałuje na ich przyszłe wykonywanie.

W procesie legislacyjnym dochowano należytej staranności, by uchwała nie zawierała przepisów budzących wątpliwości interpretacyjne przy stosowaniu wykładni literalnej. Okoliczność ta ma szczególnie istotne znaczenie z punktu widzenia wskazania adresatów uchwały oraz ich obowiązków. Obywatel nie może być bowiem narażony na negatywne konsekwencje, jeżeli na podstawie treści aktu normatywnego nie sposób jednoznacznie wskazać, czy w danych okolicznościach był on zobligowany do określonego zachowania się. W tym zakresie należy zwrócić uwagę na przepis karny art. 334 ustawy Prawo ochrony środowiska, który przewiduje karę grzywny za nieprzestrzeganie ograniczeń, nakazów lub zakazów określonych w uchwale.

Mając na uwadze przedmiot regulacji, w szczególności fakt, iż dostosowanie już eksploatowanych instalacji do wymagań wynikających z niniejszej uchwały, będzie stanowić istotne obciążenie ekonomiczne, przewidziano stosowne okresy *vacatio legis* dla norm określających parametry techniczne i rozwiązania techniczne dotyczące instalacji, w których następuje spalanie paliw dopuszczonych do stosowania.

Termin wejścia uchwały w życie został ustalony na 1 maja 2018 r., aby w pierwszej kolejności ograniczyć powstawanie nowych źródeł emisji oraz wyeliminować spalanie paliw złej jakości. Wszystkie nowo instalowane od 1 maja 2018 r. kotły na paliwa stałe powinny spełniać wymagania w zakresie sezonowej sprawności i emisji zanieczyszczeń określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1189. Wyznaczony kilkumiesięczny okres *vacatio legis* daje możliwość dostosowania do wymogów uchwały dla podmiotów planujących zakup nowego kotła lub rozpoczynających proces montażu kotła.

Jednocześnie w tym okresie będą dostępne w sprzedaży kotły spełniające wymagania w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i emisji określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1189. Kotły spełniające te wymagania są dostępne już obecnie, a należy się spodziewać, że w maju 2018 r. ich ilość znacznie wzrośnie. Ponadto, od 1 stycznia 2020 r. zgodnie z rozporządzeniem Komisji UE 2015/1189, nie będzie możliwe wprowadzanie do sprzedaży kotłów nie spełniających wymagań określonych w tym rozporządzeniu.

Dla kotłów, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 maja 2018 r., przewidziany został odpowiednio długi okres przejściowy – do 1 stycznia 2024 r. na dostosowanie się do wymogów uchwały. W tym okresie dla wielu stosowanych instalacji będzie następował naturalny proces końca żywotności i wymiany na instalacje spełniające wymagania ekoprojektu.

W przypadku kotłów, które rozpoczęły eksploatację przed 1 maja 2018 r., ale jednocześnie spełniają podstawowe wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń na poziomie klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012, okres przejściowy został określony na około 10 lat – do 1 stycznia 2028 r. Instalacje te charakteryzują się znacznie niższą emisją zanieczyszczeń w stosunku do powszechnie używanych kotłów pozaklasowych, stąd wyznaczony okres przejściowy pozwoli na wydłużenie możliwości ich eksploatacji, co przekłada się na pozytywne skutki ekonomiczne i ekologiczne.

W przypadku kotłów, których eksploatacja rozpocznie się przed 1 maja 2018 r., możliwe jest stosowanie kotłów, które spełniają wymagania klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012. Kotły te charakteryzują się zbliżonymi parametrami emisji jak w przypadku kotłów spełniających wymagania ekoprojektu, różnią się głównie brakiem badań emisji pyłu przy pracy z minimalnym obciążeniem oraz brakiem wymagań dla emisji tlenków azotu. Instalacja tych kotłów mogła być wspierana w ramach działań określonych w Programie ochrony powietrza. Należy uznać, że eksploatacja istniejących kotłów klasy 5, będzie możliwa do końca ich żywotności.

W przypadku ogrzewaczy pomieszczeń również zastosowany został okres przejściowy – wymagania dla nowo instalowanych ogrzewaczy pomieszczeń wejdą w życie 1 maja 2018 r. Już obecnie dostępne są na rynku produkty, które spełniają wymagania określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1185. Wymagania ekoprojektu w stosunku do ogrzewaczy pomieszczeń na paliwa stałe wprowadzanych do sprzedaży zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2022 r. Dla ogrzewaczy pomieszczeń, których eksploatacja rozpocznie się przed 1 maja 2018 r. przewidziany został odpowiednio długi okres przejściowy – do 1 stycznia 2026 r. na dostosowanie się do wymogów uchwały. Dla ogrzewaczy pomieszczeń zainstalowanych przed 1 maja 2018 r. przewidziano możliwość ich stosowania w przypadku braku zgodności z wymaganiami w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określonych w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185. Dopuszczono możliwość eksploatacji po 1 stycznia 2026 r. miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń, których sprawność cieplna wynosi co najmniej 80% lub zostaną doposażone w urządzenie redukujące emisję pyłu, które umożliwi osiągnięcie emisji pyłu na poziomie określonym w rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185.

Wobec powyższego, przyjęcie przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego niniejszej uchwały jest uzasadnione.

**PROJEKT UCHWAŁY Nr...../...../17
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
z dnia.....2017 roku**

**w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Poznania, ograniczeń
lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw**

Na podstawie art. 96 ust. 1, ust. 6 i ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, poz. 785, poz. 898, poz. 1089, poz. 1529 i poz. 1888), Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Celem zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, na obszarze Miasta Poznania, wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, określone niniejszą uchwałą.

2. Ilekroć w uchwale jest mowa o rozpoczęciu eksploatacji instalacji należy przez to rozumieć pierwsze jej uruchomienie w miejscu obecnego użytkowania.

§ 2. Ograniczenia i zakazy dotyczą:

- 1) instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 220, poz. 791, poz. 1089 i poz. 1387), takich jak kocioł, kominek lub piec, jeżeli:
 - a) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
 - b) wydzielają ciepło poprzez:
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza;
- 2) podmiotów, które eksploatują instalacje wymienione w pkt 1.

§ 3. W instalacjach, o których mowa w § 2 pkt 1 zakazuje się stosowania następujących paliw:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %;
- 4) węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, nie spełniających któregokolwiek z poniższych parametrów jakościowych:
 - a) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg,
 - b) zawartość popiołu nie więcej niż 10%,
 - c) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %;
- 5) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

§ 4. 1. Dla instalacji, o których mowa w § 2 ust. 1 i niespełniających wymagań określonych odpowiednio w § 5 lub § 6, funkcjonujących w obiektach wyposażonych równocześnie w:

- 1) inne systemy ogrzewania nieoparte o bezpośrednie spalanie paliw stałych (sieć ciepłownicza, gazowa, ogrzewanie elektryczne, olejowe, pompa ciepła, itd.) lub
- 2) instalacje spełniające wymagania określone w § 5 lub § 6

– zakazuje się stosowania paliw stałych w dniach następujących po dniu, w którym stwierdzono przekroczenie normy dobowej PM10 i prognozuje się utrzymanie stężeń przekraczających normę dobową dla pyłu PM10.

2. Przez prognozę, o której mowa w ust. 1 należy rozumieć najbardziej aktualną „Ekoprognozę” dla miasta Poznania, zamieszczaną w aplikacji „Atmosfera dla Poznania”.

§ 5. W przypadku instalacji, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. a, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji spełniających łącznie następujące warunki:

- 1) zapewniających minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń, określonych w ust. 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE (Dz. Urz. UE L 193, str. 100; z 2016 r. L 346, str. 51), w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;
- 2) umożliwiających wyłącznie automatyczne podawanie paliwa, za wyjątkiem instalacji zgazowujących paliwo;
- 3) nieposiadających rusztu awaryjnego oraz elementów umożliwiających jego zamontowanie.

§ 6. W przypadku instalacji, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. b, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń, określone w ust. 1 i 2 załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe (Dz. Urz. UE L 193, str. 1; z 2016 r. L 346, str. 51).

§ 7. Podmiot, o którym mowa w § 2 pkt 2, w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji niniejszej uchwały, jest zobowiązany do przedstawienia dokumentów potwierdzających spełnianie wymagań określonych w uchwale, w szczególności:

- 1) dokumentacji z badań instalacji, wykonanej przez producenta;
- 2) dokumentacji technicznej urzędu;
- 3) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa:
 - a) w ust. 2 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe oraz
 - b) w ust. 3 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

§ 8. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Wielkopolskiego.

§ 9. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego i wchodzi w życie z dniem 1 maja 2018 r., z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Wymagania określone w § 5 obowiązują:

- 1) dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, niespełniających wymagań w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3, 4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012 – od dnia 1 stycznia 2024 r.;
- 2) dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, spełniających wymagania w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012 – od 1 stycznia 2028 r.

3. Wymagania, określone w § 6 dla instalacji, których eksploatacja rozpocznie się przed dniem wejścia w życie uchwały – obowiązują od dnia 1 stycznia 2026 r. – chyba, że instalacje te będą:

- 1) osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
- 2) zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w ust. 2 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

UZASADNIENIE
do projektu uchwały Nr...../...../17
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia.....2017 roku

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. UE L 152, str. 1 z późn zm.), zobowiązuje państwa członkowskie, aby norma średnioroczna dla pyłu zawieszonego PM10 wynosząca 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ była osiągnięta od 2005 r., a dla pyłu zawieszonego PM2,5 wynosząca 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ była osiągnięta od 2015 r. (od 2020 r. norma średnioroczna będzie wynosiła 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Ponadto, zgodnie z Dyrektywą 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. UE z 2005 r. L 23, str. 3 z późn. zm.) – wartość docelowa benzo(a)pirenu powinna być osiągnięta od 2013 r. Określone tymi dyrektywami wartości oraz terminy ich osiągnięcia, transponuje do polskiego porządku prawnego rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

Badaniem jakości powietrza na terenie województwa wielkopolskiego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Celem badania jest uzyskanie dla wszystkich wyznaczonych stref w Województwie informacji o poziomach substancji w powietrzu w odniesieniu do określonych w przepisach norm jakości powietrza i identyfikacja obszarów wymagających poprawy jakości powietrza, a następnie monitorowanie skuteczności programów naprawczych. Na podstawie poziomów substancji w powietrzu, dokonano dla województwa wielkopolskiego klasyfikacji stref, które są bazą do określenia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U., poz. 914), w województwie wielkopolskim wyznaczono 3 strefy: aglomerację poznańską (obejmującą wyłącznie teren w granicach administracyjnych miasta Poznania), miasto Kalisz oraz strefę wielkopolską. Strefy o przekroczonych poziomach normatywnych stężeń zanieczyszczeń zaliczono do klasy C, natomiast strefy, w których nie wykazano przekroczeń tych poziomów zaliczono do klasy A.

Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2016 wykazała, że na terenie województwa występują wysokie, ponadnormatywne poziomy zanieczyszczeń w powietrzu w przypadku następujących substancji:

- 1) pyłu zawieszonego PM10 – wszystkie strefy w klasie C;
- 2) pyłu zawieszonego PM2,5 – klasa C w mieście Kalisz i strefie wielkopolskiej;
- 3) benzo(a)pirenu – wszystkie strefy w klasie C.

Zaliczenie strefy do klasy C oznacza potrzebę podjęcia odpowiednich działań w odniesieniu do wybranych obszarów w strefie i dla określonych zanieczyszczeń – włączając konieczność opracowania programu ochrony powietrza.

Na poziom zanieczyszczenia powietrza wpływa bezpośrednio emisja zanieczyszczeń do powietrza oraz warunki meteorologiczne i fizjograficzne. Największy negatywny wpływ na jakość powietrza ma emisja z obiektów zaliczanych do sektora komunalno-bytowego: lokalnych kotłowni i palenisk domowych, wyposażonych w niskie emitery, zlokalizowanych często w centralnych, gęsto zabudowanych obszarach miast.

Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz emisja pyłu z zakładów przemysłowych.

Wzrost poziomów zanieczyszczenia powietrza (głównie pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem) obserwuje się w okresie grzewczym. Najwyższe stężenia rejestrowano w dniach charakteryzujących się niską temperaturą, brakiem wiatru, a także występowaniem zjawiska inwersji termicznej.

Uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr XI/316/15 z dnia 26 października 2015 r. przyjęto Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja poznańska. Analizy wielkości emisji dokonane w ramach Programu ochrony powietrza wykazują, że największy wpływ na zanieczyszczenie powietrza w strefie mają źródła powierzchniowe, obejmujące głównie niskosprawne, nieefektywne indywidualne źródła spalania z sektora komunalno-bytowego oraz sektora usługowego. Również analiza rocznego przebiegu średnich dobowych wartości pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu wskazuje na występowanie najwyższych wartości stężeń zanieczyszczeń w miesiącach zimowych (w tzw. okresie grzewczym).

W Programie ochrony powietrza, na podstawie modelowania i analizy wartości odczytanych na stacjach pomiarowych w strefie, wyznaczono obszary, w których występują przekroczenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu.

Obliczenia wskazują, iż stężenia średnie dobowe pyłu zawieszonego PM10 pochodzące z łącznej emisji wszystkich typów osiągają wartości od 25,3 do 128,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i wskazują na występowanie przekroczeń poziomu dopuszczalnego (maksymalnie do 257%). Stężenia ponadnormatywne występują w centralnej i południowej części Poznania oraz na obszarach intensywnej zabudowy jednorodzinnej w dzielnicy Jeżyce. Ponadto wyniki z modelowania wskazują, że przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu występują na całym obszarze strefy. Najwyższe stężenia B(a)P występują w rejonie dzielnicy Grunwald, gdzie osiągają 5,8 ng/m^3 przekraczając poziom docelowy o 480%.

Program wskazuje również działania, których wdrożenie spowoduje obniżenie poziomu zanieczyszczeń pyłowych, m.in.: obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego poprzez podłączenie do sieci ciepłowniczej lub wymianę na ogrzewanie nisko- bądź bezemisyjne (np. elektryczne, gazowe, olejowe) w zabudowie wielo-, jak i jednorodzinnej.

W wyniku realizacji działań określonych w Programie, założono konieczność redukcji emisji powierzchniowej pyłu zawieszonego PM10 w strefie aglomeracja poznańska do 2025 r. o ok. 756 Mg (40%), dzięki czemu będzie można uzyskać oczekiwany efekt ekologiczny. Działania naprawcze będą niewystarczające w odniesieniu do likwidacji przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu – stężenia tej substancji obniżą się, chociaż nadal będą przekraczać poziom docelowy.

Jak wynika z art. 74 ust. 1 i 2 Konstytucji RP – obowiązkiem władz publicznych jest ochrona środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Pojęcie bezpieczeństwa ekologicznego oznacza uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwala na bezpieczne przebywanie w tym środowisku i umożliwia korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka. Ochrona środowiska jest jednym z elementów bezpieczeństwa ekologicznego, ale zadania władz publicznych są szersze – obejmują również działania poprawiające aktualny stan środowiska i programujące jego dalszy rozwój (*wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 czerwca 2006 r. sygn. K. 23/2005*).

Obowiązki dotyczące szeroko rozumianej sfery ochrony środowiska pozostają w funkcjonalnym związku z ochroną zdrowia i profilaktyką zdrowotną, o których mowa w art. 68 ust. 4 Konstytucji RP, który obliguje władze publiczne do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska. Obowiązki nałożone na władze publiczne w przywołanych przepisach Konstytucji RP wymagają podjęcia działań, także o charakterze prawodawczym, które wiążą się z możliwością ingerencji w sferę praw i wolności jednostki. Władze publiczne bowiem nie są w stanie prawidłowo i skutecznie wykonywać swoich obowiązków, nie ingerując w tę sferę.

Instrumentem wkomponowanym w przepisy ochrony środowiska, celem stworzenia lepszych możliwości poprawy jakości powietrza na szczeblu wojewódzkim i lokalnym, jest tzw. „uchwała antysmogowa”. Zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego, celem zdiagnozowania sytuacji na terenie miasta Poznania, w grudniu 2016 r. przekazał Prezydentowi Miasta Poznania ankietę dotyczącą określenia potrzeby podjęcia przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego „uchwały antysmogowej”. Powyższe miało na celu określenie faktycznej i uzasadnionej potrzeby wsparcia Samorządu Miasta Poznania w walce o czyste powietrze, stosownie do skali i zróżnicowania problemów występujących na obszarze miasta. Prezydent Miasta Poznania wyraził potrzebę wprowadzenia „uchwały antysmogowej”. Ponadto wskazano, że ograniczenia lub zakazy wynikające z uchwały powinny dotyczyć wszystkich użytkowników instalacji, w których następuje spalanie paliw. W uchwale należy określić rodzaje paliw, które miały być zakazane do stosowania.

Z uwagi na złożony charakter omawianego zagadnienia uznano, że winno ono zostać poddane analizie w ramach interdyscyplinarnego Zespołu do sprawy wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zespół ten został powołany mocą uchwały Nr 3687/2017 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 19 maja 2017 r. Członkami Zespołu zostali przedstawiciele samorządu terytorialnego różnych szczebli, instytucji ochrony środowiska oraz organizacji społecznych, a także osoby reprezentujące środowiska naukowe. Mając na względzie posiadaną wiedzę oraz doświadczenie Członków Zespołu, w trakcie posiedzeń Zespołu wypracowany został optymalny projekt niniejszej uchwały. Zespół rekomendował podjęcie trzech uchwał Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, dla obszaru:

- 1) województwa wielkopolskiego (z zastrzeżeniem pkt 2 i 3);
- 2) Miasta Poznania;
- 3) Miasta Kalisza.

Powyższe jest zgodne z podziałem województwa wielkopolskiego na strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, zgodnie z przepisami art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Wypełniając obowiązek wynikający z ustawy dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbiningowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r., poz. 248) oraz zarządzenia Nr 40/2016 Marszałka Województwa Wielkopolskiego z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z podmiotami wykonującymi zawodową działalność lobbiningową oraz z podmiotami wykonującymi bez wpisu do rejestru czynności z zakresu zawodowej działalności lobbiningowej, poinformowano o przystąpieniu do prac nad projektem uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Poznania, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zawiadomienie o możliwości zgłoszenia zainteresowania pracami nad projektem ww. uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, zamieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w dniach 28 sierpnia – 4 września 2017 r. W oznaczonym terminie żaden uprawniony podmiot nie złożył uwag lub wniosków odnośnie przedmiotowego projektu.

Zgodnie z art. 96 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska – projekt uchwały sejmiku województwa w sprawie wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – opracowuje zarząd województwa i przedstawia go do zaopiniowania właściwym miejscowo wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom.

Organy współdziałające są obowiązane do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały (art. 96 ust. 3 ww. ustawy), przy czym niewydanie opinii w tym terminie oznacza akceptację projektu uchwały (art. 96 ust. 4 ustawy).

Stosownie do ww. postanowień Zarząd Województwa Wielkopolskiego przekazał projekt niniejszej uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Prezydentowi Miasta Poznania sprawującemu jednocześnie funkcję starosty, celem zaopiniowania. W ustawowym terminie Prezydent Miasta Poznania wyraził stanowisko w sprawie.

Uwzględniając dyspozycję art. 96 ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, w toku prac legislacyjnych Zarząd Województwa Wielkopolskiego zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w opracowaniu uchwały, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405).

Na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1-5 cytowanej ustawy podano do publicznej wiadomości informację o:

- 1) przystąpieniu do opracowywania projektu uchwały i o jej przedmiocie;
- 2) możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
- 3) możliwości składania uwag i wniosków;
- 4) sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania;
- 5) organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków.

Ogłoszenie o przystąpieniu do procedury zapewnienia udziału społeczeństwa oraz o terminie spotkań informacyjnych dotyczących projektu uchwały zostało zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

Ponadto, na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w terminie 13 września – 4 października 2017 r., została zamieszczona informacja o przystąpieniu do procedury zapewnienia udziału społeczeństwa w opracowaniu projektu uchwały. Informacja ta została zamieszczona także w „Głosie Wielkopolskim” (wydanie papierowe z dnia 27 września 2017 r.) oraz w serwisie internetowym www.gloswielkopolski.pl (w dniach 27 września – 3 października 2017 r.) Natomiast spotkania informacyjne odbyły się dnia 28 września 2017 r., w Poznaniu.

Przeprowadzono również konsultacje na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.).

Wypełniając obowiązek wynikający z uchwały Nr XLIX/751/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z wojewódzką radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, Zarząd Województwa Wielkopolskiego – uchwałą Nr .../2017 z dnia..... 2017 r. – określił tryb oraz termin przeprowadzenia konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Poznania, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zgodnie z postanowieniami cytowanej uchwały Zarządu Województwa Wielkopolskiego, w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w dniach..... 2017 r., zamieszczono zawiadomienie o przystąpieniu do konsultacji oraz o możliwości składania uwag i wniosków do projektu uchwały, którego tekst stanowił załącznik do zawiadomienia.

W oznaczonym terminie.....

W ramach wszystkich konsultacji projektu uchwały stanowiska przedstawiły.....

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 1 ustawy Prawo ochrony środowiska uchwała powinna określać granice obszaru, na którym wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Niniejsza uchwała dotyczy obszaru w granicach administracyjnych Miasta Poznania. Dla całego obszaru miasta Poznania wprowadzana jest jednolita regulacja wyznaczająca wymagania dla instalacji i paliw dopuszczonych do stosowania. Jest to uzasadnione w szczególności tym, że pomiary jakości powietrza, prowadzone na przestrzeni ostatnich lat przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wskazują na występowanie wysokich poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 2 ustawy Prawo ochrony środowiska niniejsza uchwała określa rodzaje podmiotów oraz instalacje, dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Podmiotami tymi są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi posiadające zdolność prawną, eksploatujące instalacje (w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy Prawo ochrony środowiska), w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy Prawo energetyczne, takich jak kocioł, kominek lub piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub

- 2) wydzielają ciepło poprzez:
 - a) bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
 - b) bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
 - c) bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

Uchwała nie odwołuje się do definicji paliwa stałego zawartej w art. 2 ust. 1 pkt 4a ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2016 poz. 1928 z późn. zm.). Przepis ten zawiera zamknięty katalog paliw stałych, do których zalicza: węgiel kamienny, brykiety, pelety zawierające co najmniej 90% węgla kamiennego, muły węglowe oraz flotokoncentraty, a także paliwo stałe otrzymywane w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego w temperaturze powyżej 450°C. Regulacja ta w sposób znaczący zawęża pojęcie paliwa stałego i jest niewystarczająca dla celów niniejszej uchwały.

Uchwała wymienia przykładowy katalog instalacji, w których następuje spalanie paliw (§ 2 pkt 1), celem uczynienia uchwały regulacją przejrzystą i jasną dla jej adresatów. W uchwale wymieniono kocioł, kominek lub piec, ponieważ są to instalacje, w których najczęściej następuje spalanie paliw w celu dostarczania ciepła do systemu centralnego ogrzewania (kocioł) lub wydzielania ciepła (kominek i piec), poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła, ewentualnie połączone z przenoszeniem ciepła do cieczy lub z systemem dystrybucji gorącego powietrza. Katalog ma charakter otwarty, gdyż na rynku instalacji pojawiają się różne produkty, a ponadto producenci instalacji używają dla nich różnych nazw. Przykładowy katalog instalacji nie pełni funkcji normatywnej, ponieważ nie wyznacza granic przedmiotu regulacji, ani treści hipotezy normy. Rodzaje instalacji, które zostały objęte ograniczeniami są zdefiniowane ze względu na ich cechy rodzajowe i przy wykorzystaniu pojęć o charakterze generalnym. Uchwała nie różnicuje adresatów uchwały z punktu widzenia posiadania przez nich tytułu prawnego do instalacji. Takie różnicowanie w nieuprawniony sposób mogłoby uprzywilejowywać osoby, których tytuł prawny do instalacji jest sporny, niejasny lub, które żadnego tytułu prawnego nie posiadają względem osób posiadających tytuł prawny do instalacji. Z punktu widzenia celów uchwały istotny jest sposób eksploatacji instalacji.

Stosownie do art. 96 ust. 6 pkt 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, niniejsza uchwała wprowadza zakaz stosowania następujących paliw:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %;
- 4) węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, nie spełniających któregokolwiek z poniższych parametrów jakościowych:
 - a) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg,
 - b) zawartość popiołu nie więcej niż 10%,
 - c) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %;
- 5) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Powyższe podyktowane jest faktem, iż węgiel brunatny oraz najdrobniejsze jego frakcje to paliwa stałe generujące największe emisje zanieczyszczeń, szczególnie w zakresie emisji pyłów oraz benzo(α)pirenu.

Węgiel brunatny jest jakościowo dużo gorszym paliwem niż węgiel kamienny i charakteryzuje się niższą wartością opałową (zazwyczaj poniżej 19 MJ/kg), co związane jest zarówno z jego budową chemiczną, jak również z wysokimi zawartościami popiołu (powyżej 20%) oraz wilgoci (powyżej 30%). Przekłada się to bezpośrednio na konieczność spalania większej, w stosunku do węgla kamiennego, ilości paliwa (a tym samym uwolnienia większej ilości pyłu do powietrza), celem uzyskania żądanej ilości ciepła.

Substancja mineralna w węglu brunatnym jest bardzo drobna oraz silnie zdyspergowana w objętości paliwa, co dodatkowo przekłada się na większą w stosunku do węgla kamiennego emisję pyłu podczas spalania. Węgiel brunatny zawiera także znacznie więcej od węgla kamiennego części lotnych (na poziomie ok. 40-60%), które podczas spalania uwalniane są w postaci wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), w tym benzo(a)piren.

Natomiast spalanie najdrobniejszych frakcji węgla kamiennego, jest bezpośrednią przyczyną wysokich stężeń pyłu w powietrzu, szczególnie na obszarze Polski południowej. Szacuje się, że podczas spalania mułków węglowych i flotokonzentratów, ilość uwalnianego do powietrza pyłu jest 10-50-krotnie większa, niż podczas spalania węgla kawałkowego. W większości przypadków (szczególnie dotyczy to mułków węglowych), są to paliwa o bardzo niskiej jakości, tj. niskiej kaloryczności (zazwyczaj poniżej 15 MJ/kg) oraz wysokiej zawartości popiołu i wilgoci (najczęściej powyżej 30% wilgoci i 40% popiołu), co przekłada się na konieczność spalania dużej ilości takiego paliwa (a tym samym uwolnienia większej ilości pyłu do atmosfery), celem uzyskania żądanej ilości ciepła.

Biorąc powyższe pod uwagę, zakaz stosowania mułków, flotokonzentratów w ogrzewnictwie indywidualnym jest niezbędny.

Jednocześnie proponuje się wprowadzenie dla węgla kamiennego granicznego uziarnienia, wynoszącego 3 mm (czyli większego, niż graniczne uziarnienie dla mułków i flotokonzentratów, wynikającego z zapisów krajowych norm). Wprowadzenie dla wszystkich paliw stałych dopuszczalnej zawartości frakcji <3 mm na poziomie 15%, zabezpieczy przed procederem dodawania mułków i flotokonzentratów do miałów węglowych. Ponadto przyjęto, że węgiel kamienny będzie musiał spełniać następujące wymagania jakościowe:

- 1) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg;
- 2) zawartość popiołu nie więcej niż 10%;
- 3) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %.

Przyjęcie powyższych norm dla stosowanego paliwa sprawi, że z segmentu paliw dostępnych dla przeciętnego mieszkańca wycofany zostanie węgiel kamienny najgorszej jakości.

Przyjęte parametry wilgotności biomasy odpowiadają wartościom uzyskiwanym poprzez sezonowanie drewna przez okres dwóch sezonów. Wyrażenie stan roboczy precyzuje określenie biomasy, która nie będzie mogła być używana w instalacjach.

W § 4 niniejszej uchwały wprowadzono zapis dotyczący zakazu stosowania paliw stałych w dniach następujących po dniu, w którym stwierdzono przekroczenie normy dobowej PM10 i prognozuje się utrzymanie stężeń przekraczających normę dobową dla pyłu PM10, w określonych sytuacjach.

Wprowadzenie okresowych zakazów w stosowaniu źródeł opalanych paliwami stałymi, a posiadającymi inne alternatywne źródło ogrzewania (miejska sieć ciepłownicza, ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe, pompa ciepła itd.) przyczyni się do wyeliminowania ładunków pyłów drobnych generowanych z kominków, które w dużej mierze stanowią uzupełniające źródło ciepła. Wprowadzenie takiego ograniczenia w pierwszej kolejności będzie stanowiło jedynie rezygnację z danego źródła w określonych warunkach, a nie konieczność zmiany sposobu ogrzewania, która to wiąże się z poniesieniem znacznych nakładów finansowych.

Wprowadzenie takiego ograniczenia ma również wymiar edukacyjny, który pozwoli w okresie przejściowym wypracować poprawne postawy i zachowania społeczne.

Wprowadzone zostały również ograniczenia w zakresie parametrów technicznych i parametrów emisji z instalacji (§ 5 pkt 1 i § 6 uchwały), poprzez odniesienie do wymagań w zakresie minimalnych poziomów sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określonych w:

- 1) rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;
- 2) rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 wyznacza następujące wymagania dla kotłów na paliwo stałe z automatycznym podawaniem paliwa:

- 1) sezonowa efektywność energetyczna nie może być mniejsza niż 75% dla kotłów o nominalnej mocy cieplnej do 20 kW lub nie może być mniejsza niż 77% dla kotłów o nominalnej mocy cieplnej przekraczającej 20 kW;
- 2) emisje cząstek stałych (PM) nie mogą przekraczać 40 mg/m³;
- 3) emisje organicznych związków gazowych (OGC) nie mogą przekraczać 20 mg/m³;
- 4) emisje tlenku węgla (CO) nie mogą przekraczać 500 mg/m³;
- 5) emisje tlenków azotu (NO_x) nie mogą przekraczać 200 mg/m³ w przypadku kotłów na biomasę oraz 350 mg/m³ w przypadku kotłów na paliwa kopalne.

Natomiast rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 wyznacza niżej wymienione wymagania dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń:

- 1) sezonowa efektywność energetyczna nie może być niższa niż 79% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie może być niższa niż 65% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie może być niższa niż 30% dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 2) emisje cząstek stałych (PM) nie mogą przekraczać 20 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie mogą przekraczać 40 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie mogą przekraczać 50 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 3) emisje organicznych związków gazowych (OGC) nie mogą przekraczać 60 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet oraz nie mogą przekraczać 120 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet, dla kuchenek i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 4) emisje tlenku węgla (CO) nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie mogą przekraczać 1 500 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie mogą przekraczać 2 000 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 5) emisje tlenków azotu (NO_x) nie mogą przekraczać 200 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących biomasę oraz nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących węgiel i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania.

Wprowadzone parametry sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń powinny być spełnione dla wszystkich rodzajów paliw dopuszczonych do stosowania w instrukcji użytkowania instalacji, co wynika z zapisów rozporządzenia Komisji 2015/1189 i 2015/1185.

W niniejszej uchwale określono również rozwiązania techniczne dla instalacji spalania paliw w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń (§ 5 pkt 2 i 3). Obejmują one wymaganie stosowania kotłów, które umożliwiają wyłącznie automatyczne podawanie paliwa. Warunek ten wskazuje również na zakaz stosowania kotłów automatycznych wyposażonych w dodatkowy ruszt, co ma na celu uniemożliwienie ręcznego podawania paliwa do kotłów.

Kotły, które umożliwiają ręczne podawanie paliwa nie gwarantują stałych parametrów pracy instalacji oraz umożliwiają spalanie odpadów. W takich warunkach nie są dotrzymane parametry pracy i emisji zanieczyszczeń wyznaczone dla kotła a rzeczywista emisja znacznie odbiega od wartości wyznaczonych w ramach badania kotłów. Stosowanie kotłów z ręcznym podawaniem paliwa stanowiłoby zagrożenie dla osiągnięcia celu uchwały ze względu na brak zapewnienia parametrów emisyjnych kotła. Ręczne podawanie paliwa dopuszczone jest jedynie w przypadku kotłów zgazowujących paliwo, gdyż charakteryzują się bardzo niską emisją zanieczyszczeń. Kotły te umożliwiają stosowanie drewna kawałkowego w postaci polan.

Zgodnie z art. 96 ust. 7 ustawy Prawo ochrony środowiska uchwała sejmiku województwa może także określać sposób lub cel wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami określonymi w uchwale, okres obowiązywania ograniczeń lub zakazów w ciągu roku oraz obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały.

Niniejsza uchwała nie wskazuje sposobu i celu wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami. Oznacza to, że uchwała obejmuje wszystkie instalacje, które wydzielają lub dostarczają ciepło, zarówno instalacje wykorzystywane w celach grzewczych, jak również w celach przygotowania żywności i innych. Należy zauważyć, że przebieg procesu spalania i emisja zanieczyszczeń związana ze stosowaniem paliw stałych jest identyczna bez względu na cel stosowania paliw.

Uchwała nie zawiera szczególnych okresów obowiązywania ograniczeń w ciągu roku. Intencją uchwałodawcy jest aby ograniczenia obowiązywały przez cały rok. Związane jest to z koniecznością zmniejszenia całorocznej emisji zanieczyszczeń. Ponadto wyznaczone w uchwale poziomy emisji zanieczyszczeń określone są w ramach procedury badawczej instalacji niezależnej od pory roku.

W § 7 uchwały określono natomiast obowiązki jej adresatów w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały. Podmioty eksploatujące instalacje zostały zobowiązane do wykazania za pomocą dokumentów spełnianie wymagań określonych w niniejszej uchwale poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających spełnienie tych wymagań. Katalog dokumentów, które mogą być wykorzystane w tym celu pozostaje otwarty, mogą to być w szczególności: dokumentacja z badań, dokumentacja techniczna urządzenia, instrukcja dla instalatorów i użytkowników.

Zadania kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów wprowadzonych niniejszą uchwałą będą prowadziły w szczególności: straże gminne, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast, inspektorzy nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska oraz Policja – na podstawie przepisów odrębnych.

Sankcje stosowane w przypadku naruszenia postanowień uchwały określone zostały w art. 334 Prawa ochrony środowiska, według którego kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96, podlega karze grzywny.

Poza wymaganiami określonym w przepisach prawa materialnego, uchwała Sejmiku Województwa Wielkopolskiego uwzględnia również zasady poprawnej legislacji. Kierując się regułami wypracowanymi w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (*m.in. w wyroku Trybunału z dnia 26 kwietnia 1995 r. sygn. K11/94*), w procesie tworzenia uchwały pod rozwagę poddano następujące kwestie:

- 1) czy projektowane regulacje będą w stanie doprowadzić do celu wskazanego w art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, tj. do zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko;
- 2) czy podjęcie uchwały jest niezbędne dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana;
- 3) czy efekty projektowanych regulacji pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela.

Rozważono także istniejącą kolizję – z jednej strony interesu użytkowników instalacji, których eksploatacja powoduje emisję oraz przedsiębiorców zajmujących się sprzedażą tychże instalacji, a z drugiej strony – interesu społeczności lokalnych, w szczególności najbardziej narażonych na ryzyko zdrowotne powodowane ponadnormatywnym zanieczyszczeniem powietrza.

Podjmując niniejszą uchwałę Sejmik Województwa Wielkopolskiego miał na uwadze zasadę proporcjonalności oraz zasadę równości, określone w art. 31 i art. 32 Konstytucji RP. Zgodnie z zasadą proporcjonalności ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Natomiast zasada równości stanowi, że wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Wymaga podkreślenia, iż z art. 96 ustawy Prawo ochrony środowiska wynika wprost dopuszczalność różnicowania aktem prawa miejscowego sytuacji prawnej obywateli, w szczególności, gdy potrzebne jest zapewnienie ochrony środowiska, która jest obowiązkiem władz publicznych.

Zakres związania uchwałą nie godzi w wykonywanie prawa własności lub innych praw rzeczowych, gdyż bezpośrednio nie określa ani nie ogranicza owych praw, lecz w sposób pośredni oddziałuje na ich przyszłe wykonywanie.

W procesie legislacyjnym dochowano należytej staranności, by uchwała nie zawierała przepisów budzących wątpliwości interpretacyjne przy stosowaniu wykładni literalnej. Okoliczność ta ma szczególnie istotne znaczenie z punktu widzenia wskazania adresatów uchwały oraz ich obowiązków. Obywatel nie może być bowiem narażony na negatywne konsekwencje, jeżeli na podstawie treści aktu normatywnego nie sposób jednoznacznie wskazać, czy w danych okolicznościach był on zobligowany do określonego zachowania się. W tym zakresie należy zwrócić uwagę na przepis karny art. 334 ustawy Prawo ochrony środowiska, który przewiduje karę grzywny za nieprzestrzeganie ograniczeń, nakazów lub zakazów określonych w uchwale.

Mając na uwadze przedmiot regulacji, w szczególności fakt, iż dostosowanie już eksploatowanych instalacji do wymagań wynikających z niniejszej uchwały, będzie stanowić istotne obciążenie ekonomiczne, przewidziano stosowne okresy *vacatio legis* dla norm określających parametry techniczne i rozwiązania techniczne dotyczące instalacji, w których następuje spalanie paliw dopuszczonych do stosowania.

Termin wejścia uchwały w życie został ustalony na 1 maja 2018 r., aby w pierwszej kolejności ograniczyć powstawanie nowych źródeł emisji oraz wyeliminować spalanie paliw złej jakości. Wszystkie nowo instalowane od 1 maja 2018 r. kotły na paliwa stałe powinny spełniać wymagania w zakresie sezonowej sprawności i emisji zanieczyszczeń określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1189. Wyznaczony kilkumiesięczny okres *vacatio legis* daje możliwość dostosowania do wymogów uchwały dla podmiotów planujących zakup nowego kotła lub rozpoczynających proces montażu kotła.

Jednocześnie w tym okresie będą dostępne w sprzedaży kotły spełniające wymagania w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i emisji określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1189. Kotły spełniające te wymagania są dostępne już obecnie, a należy się spodziewać, że w maju 2018 r. ich ilość znacznie wzrośnie.

Ponadto, od 1 stycznia 2020 r. zgodnie z rozporządzeniem Komisji UE 2015/1189, nie będzie możliwe wprowadzanie do sprzedaży kotłów nie spełniających wymagań określonych w tym rozporządzeniu.

Dla kotłów, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 maja 2018 r., przewidziany został odpowiednio długi okres przejściowy – do 1 stycznia 2024 r. na dostosowanie się do wymogów uchwały. W tym okresie dla wielu stosowanych instalacji będzie następował naturalny proces końca żywotności i wymiany na instalacje spełniające wymagania ekoprojektu.

W przypadku kotłów, które rozpoczęły eksploatację przed 1 maja 2018 r., ale jednocześnie spełniają podstawowe wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń na poziomie klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012, okres przejściowy został określony na około 10 lat – do 1 stycznia 2028 r. Instalacje te charakteryzują się znacznie niższą emisją zanieczyszczeń w stosunku do powszechnie używanych kotłów pozaklasowych, stąd wyznaczony okres przejściowy pozwoli na wydłużenie możliwości ich eksploatacji, co przekłada się na pozytywne skutki ekonomiczne i ekologiczne.

W przypadku kotłów, których eksploatacja rozpocznie się przed 1 maja 2018 r., możliwe jest stosowanie kotłów, które spełniają wymagania klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012. Kotły te charakteryzują się zbliżonymi parametrami emisji jak w przypadku kotłów spełniających wymagania ekoprojektu, różnią się głównie brakiem badań emisji pyłu przy pracy z minimalnym obciążeniem oraz brakiem wymagań dla emisji tlenków azotu. Instalacja tych kotłów mogła być wspierana w ramach działań określonych w Programie ochrony powietrza. Należy uznać, że eksploatacja istniejących kotłów klasy 5, będzie możliwa do końca ich żywotności.

W przypadku ogrzewaczy pomieszczeń również zastosowany został okres przejściowy – wymagania dla nowo instalowanych ogrzewaczy pomieszczeń wejdą w życie 1 maja 2018 r. Już obecnie dostępne są na rynku produkty, które spełniają wymagania określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1185. Wymagania ekoprojektu w stosunku do ogrzewaczy pomieszczeń na paliwa stałe wprowadzanych do sprzedaży zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2022 r. Dla ogrzewaczy pomieszczeń, których eksploatacja rozpocznie się przed 1 maja 2018 r. przewidziany został odpowiednio długi okres przejściowy – do 1 stycznia 2026 r. na dostosowanie się do wymogów uchwały. Dla ogrzewaczy pomieszczeń zainstalowanych przed 1 maja 2018 r. przewidziano możliwość ich stosowania w przypadku braku zgodności z wymaganiami w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określonych w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185.

Dopuszczono możliwość eksploatacji po 1 stycznia 2026 r. miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń, których sprawność cieplna wynosi co najmniej 80% lub zostaną wyposażone w urządzenie redukujące emisję pyłu, które umożliwi osiągnięcie emisji pyłu na poziomie określonym w rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185.

Wobec powyższego, przyjęcie przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego niniejszej uchwały jest uzasadnione.

**PROJEKT UCHWAŁY Nr...../...../17
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
z dnia.....2017 roku**

**w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Kalisza, ograniczeń
lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw**

Na podstawie art. 96 ust. 1, ust. 6 i ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, poz. 785, poz. 898, poz. 1089, poz. 1529 i poz. 1888), Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Celem zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, na obszarze Miasta Kalisza, wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, określone niniejszą uchwałą.

2. Ilekroć w uchwale jest mowa o rozpoczęciu eksploatacji instalacji należy przez to rozumieć pierwsze jej uruchomienie w miejscu obecnego użytkowania.

§ 2. Ograniczenia i zakazy dotyczą:

- 1) instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 220, poz. 791, poz. 1089 i poz. 1387), takich jak kocioł, kominek lub piec, jeżeli:
 - a) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
 - b) wydzielają ciepło poprzez:
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
 - pośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
 - bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza;
- 2) podmiotów, które eksploatują instalacje wymienione w pkt 1.

§ 3. W instalacjach, o których mowa w § 2 pkt 1 zakazuje się stosowania następujących paliw:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
- 2) mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %;
- 4) węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, nie spełniających któregokolwiek z poniższych parametrów jakościowych:
 - a) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg,
 - b) zawartość popiołu nie więcej niż 10%,
 - c) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %;
- 5) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

§ 4. W przypadku instalacji, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. a, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji spełniających łącznie następujące warunki:

- 1) zapewniających minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń, określonych w ust. 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE (Dz. Urz. UE L 193, str. 100; z 2016 r. L 346, str. 51), w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;
- 2) umożliwiających wyłącznie automatyczne podawanie paliwa, za wyjątkiem instalacji zgazowujących paliwo;
- 3) nieposiadających rusztu awaryjnego oraz elementów umożliwiających jego zamontowanie.

§ 5. W przypadku instalacji, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. b, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń, określone w ust. 1 i 2 załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe (Dz. Urz. UE L 193, str. 1; z 2016 r. L 346, str. 51).

§ 6. Podmiot, o którym mowa w § 2 pkt 2, w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji niniejszej uchwały, jest zobowiązany do przedstawienia dokumentów potwierdzających spełnianie wymagań określonych w uchwale, w szczególności:

- 1) dokumentacji z badań instalacji, wykonanej przez producenta;
- 2) dokumentacji technicznej urządzenia;
- 3) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa:
 - a) w ust. 2 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe oraz
 - b) w ust. 3 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

§ 7. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Wielkopolskiego.

§ 8. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego i wchodzi w życie z dniem 1 maja 2018 r., z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Wymagania określone w § 4 obowiązują:

- 1) dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, niespełniających wymagań w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3, 4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012 – od dnia 1 stycznia 2024 r.;
- 2) dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, spełniających wymagania w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012 – od 1 stycznia 2028 r.

3. Wymagania, określone w § 5 dla instalacji, których eksploatacja rozpocznie się przed dniem wejścia w życie uchwały – obowiązują od dnia 1 stycznia 2026 r. – chyba, że instalacje te będą:

- 1) osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
- 2) zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w ust. 2 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

UZASADNIENIE
do projektu uchwały Nr...../...../17
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia.....2017 roku

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. Urz. UE L 152, str. 1 z późn zm.), zobowiązuje państwa członkowskie, aby norma średnioroczna dla pyłu zawieszonego PM10 wynosząca $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ była osiągnięta od 2005 r., a dla pyłu zawieszonego PM2,5 wynosząca $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ była osiągnięta od 2015 r. (od 2020 r. norma średnioroczna będzie wynosiła $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Ponadto, zgodnie z Dyrektywą 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. UE z 2005 r. L 23, str. 3 z późn. zm.) – wartość docelowa benzo(a)pirenu powinna być osiągnięta od 2013 r. Określone tymi dyrektywami wartości oraz terminy ich osiągnięcia, transponuje do polskiego porządku prawnego rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

Badaniem jakości powietrza na terenie województwa wielkopolskiego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Celem badania jest uzyskanie dla wszystkich wyznaczonych stref w Województwie informacji o poziomach substancji w powietrzu w odniesieniu do określonych w przepisach norm jakości powietrza i identyfikacja obszarów wymagających poprawy jakości powietrza, a następnie monitorowanie skuteczności programów naprawczych. Na podstawie poziomów substancji w powietrzu, dokonano dla województwa wielkopolskiego klasyfikacji stref, które są bazą do określenia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U., poz. 914), w województwie wielkopolskim wyznaczono 3 strefy: aglomerację poznańską (obejmującą wyłącznie teren w granicach administracyjnych miasta Poznania), miasto Kalisz oraz strefę wielkopolską. Strefy o przekroczonych poziomach normatywnych stężeń zanieczyszczeń zaliczono do klasy C, natomiast strefy, w których nie wykazano przekroczeń tych poziomów zaliczono do klasy A.

Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2016 wykazała, że na terenie województwa występują wysokie, ponadnormatywne poziomy zanieczyszczeń w powietrzu w przypadku następujących substancji:

- 1) pyłu zawieszonego PM10 – wszystkie strefy w klasie C;
- 2) pyłu zawieszonego PM2,5 – klasa C w mieście Kalisz i strefie wielkopolskiej;
- 3) benzo(a)pirenu – wszystkie strefy w klasie C.

Zaliczenie strefy do klasy C oznacza potrzebę podjęcia odpowiednich działań w odniesieniu do wybranych obszarów w strefie i dla określonych zanieczyszczeń – włączając konieczność opracowania programu ochrony powietrza.

Na poziom zanieczyszczenia powietrza wpływa bezpośrednio emisja zanieczyszczeń do powietrza oraz warunki meteorologiczne i fizjograficzne. Największy negatywny wpływ na jakość powietrza ma emisja z obiektów zaliczanych do sektora komunalno-bytowego: lokalnych kotłowni i palenisk domowych, wyposażonych w niskie emitery, zlokalizowanych często w centralnych, gęsto zabudowanych obszarach miast.

Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz emisja pyłu z zakładów przemysłowych.

Wzrost poziomów zanieczyszczenia powietrza (głównie pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem) obserwuje się w okresie grzewczym. Najwyższe stężenia rejestrowano w dniach charakteryzujących się niską temperaturą, brakiem wiatru, a także występowaniem zjawiska inwersji termicznej.

Uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr XI/317/15 z dnia 26 października 2015 r. przyjęto Program ochrony powietrza dla strefy miasto Kalisz. Analizy wielkości emisji dokonane w ramach Programu ochrony powietrza wykazują, że największy wpływ na zanieczyszczenie powietrza w strefie mają źródła powierzchniowe, obejmujące głównie niskosprawne, nieefektywne indywidualne źródła spalania z sektora komunalno-bytowego oraz sektora usługowego. Również analiza rocznego przebiegu średnich dobowych wartości pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu wskazuje na występowanie najwyższych wartości stężeń zanieczyszczeń w miesiącach zimowych (w tzw. okresie grzewczym).

W Programie ochrony powietrza, na podstawie modelowania i analizy wartości odczytanych na stacjach pomiarowych w strefie, wyznaczono obszary, w których występują przekroczenia pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu.

Obliczenia wskazują, iż stężenia średnie dobowe pyłu zawieszonego PM10 pochodzące z łącznej emisji wszystkich typów osiągają wartości od 30,4 do 118 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i wskazują na występowanie przekroczeń poziomu dopuszczalnego (maksymalnie o 136%). Natomiast stężenia średnie dla roku pyłu zawieszonego PM2,5 osiągają wartości z zakresu od 14,6 do 44,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i wskazują na występowanie przekroczeń poziomu dopuszczalnego (o blisko 80%). Stężenia ponadnormatywne występują w centralnej i północnej części Kalisza oraz na obszarach intensywnej zabudowy jednorodzinnej w dzielnicach Winiary i Piwonice. Najwyższe wartości B(a)P występują w rejonie Śródmieścia, gdzie osiągają 5,8 ng/m^3 . Wyniki z modelowania wskazują, że przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu występują na całym obszarze strefy.

Program wskazuje również działania, których wdrożenie spowoduje obniżenie poziomu zanieczyszczeń pyłowych, m.in.: obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego poprzez podłączenie do sieci ciepłowniczej lub wymianę na ogrzewanie nisko- bądź bezemisyjne (np. elektryczne, gazowe, olejowe) w zabudowie wielo-, jak i jednorodzinnej.

W wyniku realizacji działań określonych w Programie założono konieczność redukcji emisji powierzchniowej pyłu zawieszonego PM10 w strefie miasto Kalisz do 2025 r. o ok. 428 Mg (60%), dzięki czemu będzie można uzyskać oczekiwany efekt ekologiczny. Działania naprawcze będą niewystarczające w odniesieniu do likwidacji przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu – stężenia tej substancji obniżą się, chociaż nadal będą przekraczać poziom docelowy.

Jak wynika z art. 74 ust. 1 i 2 Konstytucji RP – obowiązkiem władz publicznych jest ochrona środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Pojęcie bezpieczeństwa ekologicznego oznacza uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwala na bezpieczne przebywanie w tym środowisku i umożliwia korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka. Ochrona środowiska jest jednym z elementów bezpieczeństwa ekologicznego, ale zadania władz publicznych są szersze – obejmują również działania poprawiające aktualny stan środowiska i programujące jego dalszy rozwój (*wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 czerwca 2006 r. sygn. K. 23/2005*).

Obowiązki dotyczące szeroko rozumianej sfery ochrony środowiska pozostają w funkcjonalnym związku z ochroną zdrowia i profilaktyką zdrowotną, o których mowa w art. 68 ust. 4 Konstytucji RP, który obliguje władze publiczne do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska. Obowiązki nałożone na władze publiczne w przywołanych przepisach Konstytucji RP wymagają podjęcia działań, także o charakterze prawodawczym, które wiążą się z możliwością ingerencji w sferę praw i wolności jednostki. Władze publiczne bowiem nie są w stanie prawidłowo i skutecznie wykonywać swoich obowiązków, nie ingerując w tę sferę.

Instrumentem wkomponowanym w przepisy ochrony środowiska, celem stworzenia lepszych możliwości poprawy jakości powietrza na szczeblu wojewódzkim i lokalnym, jest tzw. „uchwała antysmogowa”. Zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego, celem zdiagnozowania sytuacji na terenie miasta Kalisza, w grudniu 2016 r. przekazał Prezydentowi Miasta Kalisza ankietę dotyczącą określenia potrzeby podjęcia przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego „uchwały antysmogowej”. Powyższe miało na celu określenie faktycznej i uzasadnionej potrzeby wsparcia Samorządu Miasta Kalisza w walce o czyste powietrze, stosownie do skali i zróżnicowania problemów występujących na obszarze miasta. Prezydent Miasta Kalisza wyraził potrzebę wprowadzenia „uchwały antysmogowej”. Ponadto wskazano, że ograniczenia lub zakazy wynikające z uchwały powinny dotyczyć wszystkich użytkowników instalacji, w których następuje spalanie paliw. W uchwale należy określić rodzaje paliw, które miały być zakazane do stosowania.

Z uwagi na złożony charakter omawianego zagadnienia uznano, że winno ono zostać poddane analizie w ramach interdyscyplinarnego Zespołu do sprawy wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Zespół ten został powołany mocą uchwały Nr 3687/2017 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 19 maja 2017 r. Członkami Zespołu zostali przedstawiciele samorządu terytorialnego różnych szczebli, instytucji ochrony środowiska oraz organizacji społecznych, a także osoby reprezentujące środowiska naukowe. Mając na względzie posiadaną wiedzę oraz doświadczenie Członków Zespołu, w trakcie posiedzeń Zespołu wypracowany został optymalny projekt niniejszej uchwały. Zespół rekomendował podjęcie trzech uchwał Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, dla obszaru:

- 1) województwa wielkopolskiego (z zastrzeżeniem pkt 2 i 3);
- 2) Miasta Poznania;
- 3) Miasta Kalisza.

Powyższe jest zgodne z podziałem województwa wielkopolskiego na strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, zgodnie z przepisami art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Wypełniając obowiązek wynikający z ustawy dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbiningowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r., poz. 248) oraz zarządzenia Nr 40/2016 Marszałka Województwa Wielkopolskiego z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z podmiotami wykonującymi zawodową działalność lobbiningową oraz z podmiotami wykonującymi bez wpisu do rejestru czynności z zakresu zawodowej działalności lobbiningowej, poinformowano o przystąpieniu do prac nad projektem uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Kalisza, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zawiadomienie o możliwości zgłoszenia zainteresowania pracami nad projektem ww. uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, zamieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w dniach 28 sierpnia – 4 września 2017 r. W oznaczonym terminie żaden uprawniony podmiot nie złożył uwag lub wniosków odnośnie przedmiotowego projektu.

Zgodnie z art. 96 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska – projekt uchwały sejmiku województwa w sprawie wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – opracowuje zarząd województwa i przedstawia go do zaopiniowania właściwym miejscowo wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom.

Organy współdziałające są obowiązane do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały (art. 96 ust. 3 ww. ustawy), przy czym niewydanie opinii w tym terminie oznacza akceptację projektu uchwały (art. 96 ust. 4 ustawy).

Stosownie do ww. postanowień Zarząd Województwa Wielkopolskiego przekazał projekt niniejszej uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Prezydentowi Miasta Kalisza sprawującemu jednocześnie funkcję starosty, celem zaopiniowania. W ustawowym terminie Prezydent Miasta Kalisza wyraził stanowisko w sprawie.

Uwzględniając dyspozycję art. 96 ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, w toku prac legislacyjnych Zarząd Województwa Wielkopolskiego zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w opracowaniu uchwały, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405).

Na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1-5 cytowanej ustawy podano do publicznej wiadomości informację o:

- 1) przystąpieniu do opracowywania projektu uchwały i o jej przedmiocie;
- 2) możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
- 3) możliwości składania uwag i wniosków;
- 4) sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania;
- 5) organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków.

Ogłoszenie o przystąpieniu do procedury zapewnienia udziału społeczeństwa oraz o terminie spotkania informacyjnego dotyczącego projektu uchwały zostało zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

Ponadto, na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w terminie 13 września – 4 października 2017 r., została zamieszczona informacja o przystąpieniu do procedury zapewnienia udziału społeczeństwa w opracowaniu projektu uchwały. Informacja ta została zamieszczona także w „Głosie Wielkopolskim” (wydanie papierowe z dnia 27 września 2017 r.) oraz w serwisie internetowym www.gloswielkopolski.pl (w dniach 27 września – 3 października 2017 r.) Natomiast spotkanie informacyjne odbyło się dnia 2 października 2017 r., w Kaliszu.

Przeprowadzono również konsultacje na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.).

Wypełniając obowiązek wynikający z uchwały Nr XLIX/751/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z wojewódzką radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, Zarząd Województwa Wielkopolskiego – uchwałą Nr .../2017 z dnia..... 2017 r. – określił tryb oraz termin przeprowadzenia konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie wprowadzenia, na obszarze Miasta Kalisza, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Zgodnie z postanowieniami cytowanej uchwały Zarządu Województwa Wielkopolskiego, w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, w dniach..... 2017 r., zamieszczono zawiadomienie o przystąpieniu do konsultacji oraz o możliwości składania uwag i wniosków do projektu uchwały, którego tekst stanowił załącznik do zawiadomienia.

W oznaczonym terminie.....

W ramach wszystkich konsultacji projektu uchwały stanowiska przedstawiły.....

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 1 ustawy Prawo ochrony środowiska uchwała powinna określać granice obszaru, na którym wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Niniejsza uchwała dotyczy obszaru w granicach administracyjnych Miasta Kalisza. Dla całego obszaru miasta Kalisza wprowadzana jest jednolita regulacja wyznaczająca wymagania dla instalacji i paliw dopuszczonych do stosowania. Jest to uzasadnione w szczególności tym, że pomiary jakości powietrza, prowadzone na przestrzeni ostatnich lat przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wskazują na występowanie wysokich poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 2 ustawy Prawo ochrony środowiska niniejsza uchwała określa rodzaje podmiotów oraz instalacje, dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Podmiotami tymi są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi posiadające zdolność prawną, eksploatujące instalacje (w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy Prawo ochrony środowiska), w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy Prawo energetyczne, takich jak kocioł, kominek lub piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub

- 2) wydzielają ciepło poprzez:
 - a) bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
 - b) bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
 - c) bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

Uchwała nie odwołuje się do definicji paliwa stałego zawartej w art. 2 ust. 1 pkt 4a ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2016 poz. 1928 z późn. zm.). Przepis ten zawiera zamknięty katalog paliw stałych, do których zalicza: węgiel kamienny, brykiety, pelety zawierające co najmniej 90% węgla kamiennego, muły węglowe oraz flotokoncentraty, a także paliwo stałe otrzymywane w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego w temperaturze powyżej 450°C. Regulacja ta w sposób znaczący zawęża pojęcie paliwa stałego i jest niewystarczająca dla celów niniejszej uchwały.

Uchwała wymienia przykładowy katalog instalacji, w których następuje spalanie paliw (§ 2 pkt 1), celem uczynienia uchwały regulacją przejrzystą i jasną dla jej adresatów. W uchwale wymieniono kocioł, kominek lub piec, ponieważ są to instalacje, w których najczęściej następuje spalanie paliw w celu dostarczania ciepła do systemu centralnego ogrzewania (kocioł) lub wydzielania ciepła (kominek i piec), poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła, ewentualnie połączone z przenoszeniem ciepła do cieczy lub z systemem dystrybucji gorącego powietrza. Katalog ma charakter otwarty, gdyż na rynku instalacji pojawiają się różne produkty, a ponadto producenci instalacji używają dla nich różnych nazw. Przykładowy katalog instalacji nie pełni funkcji normatywnej, ponieważ nie wyznacza granic przedmiotu regulacji, ani treści hipotezy normy. Rodzaje instalacji, które zostały objęte ograniczeniami są zdefiniowane ze względu na ich cechy rodzajowe i przy wykorzystaniu pojęć o charakterze generalnym. Uchwała nie różnicuje adresatów uchwały z punktu widzenia posiadania przez nich tytułu prawnego do instalacji. Takie różnicowanie w nieuprawniony sposób mogłoby uprzywilejowywać osoby, których tytuł prawny do instalacji jest sporny, niejasny lub, które żadnego tytułu prawnego nie posiadają względem osób posiadających tytuł prawny do instalacji. Z punktu widzenia celów uchwały istotny jest sposób eksploatacji instalacji.

Stosownie do art. 96 ust. 6 pkt 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, niniejsza uchwała wprowadza zakaz stosowania następujących paliw:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %;
- 4) węgla kamiennego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, nie spełniających któregokolwiek z poniższych parametrów jakościowych:
 - a) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg,
 - b) zawartość popiołu nie więcej niż 10%,
 - c) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %;
- 5) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Powyższe podyktowane jest faktem, iż węgiel brunatny oraz najdrobniejsze jego frakcje to paliwa stałe generujące największe emisje zanieczyszczeń, szczególnie w zakresie emisji pyłów oraz benzo(α)pirenu.

Węgiel brunatny jest jakościowo dużo gorszym paliwem niż węgiel kamienny i charakteryzuje się niższą wartością opałową (zazwyczaj poniżej 19 MJ/kg), co związane jest zarówno z jego budową chemiczną, jak również z wysokimi zawartościami popiołu (powyżej 20%) oraz wilgoci (powyżej 30%). Przekłada się to bezpośrednio na konieczność spalania większej, w stosunku do węgla kamiennego, ilości paliwa (a tym samym uwolnienia większej ilości pyłu do powietrza), celem uzyskania żądanej ilości ciepła. Substancja mineralna w węglu brunatnym jest bardzo drobna oraz silnie zdyspergowana w objętości paliwa, co dodatkowo przekłada się na większą w stosunku do węgla kamiennego emisję pyłu podczas spalania. Węgiel brunatny zawiera także znacznie więcej od węgla kamiennego części lotnych (na poziomie ok. 40-60%), które podczas spalania uwalniane są w postaci wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), w tym benzo(α)piren.

Natomiast spalanie najdrobniejszych frakcji węgla kamiennego, jest bezpośrednią przyczyną wysokich stężeń pyłu w powietrzu, szczególnie na obszarze Polski południowej. Szacuje się, że podczas spalania mułków węglowych i flotokonzentratów, ilość uwalnianego do powietrza pyłu jest 10-50-krotnie większa, niż podczas spalania węgla kawałkowego. W większości przypadków (szczególnie dotyczy to mułków węglowych), są to paliwa o bardzo niskiej jakości, tj. niskiej kaloryczności (zazwyczaj poniżej 15 MJ/kg) oraz wysokiej zawartości popiołu i wilgoci (najczęściej powyżej 30% wilgoci i 40% popiołu), co przekłada się na konieczność spalania dużej ilości takiego paliwa (a tym samym uwolnienia większej ilości pyłu do atmosfery), celem uzyskania żądanej ilości ciepła.

Biorąc powyższe pod uwagę, zakaz stosowania mułków, flotokonzentratów w ogrzewnictwie indywidualnym jest niezbędny.

Jednocześnie proponuje się wprowadzenie dla węgla kamiennego granicznego uziarnienia, wynoszącego 3 mm (czyli większego, niż graniczne uziarnienie dla mułków i flotokonzentratów, wynikającego z zapisów krajowych norm). Wprowadzenie dla wszystkich paliw stałych dopuszczalnej zawartości frakcji <3 mm na poziomie 15%, zabezpieczy przed procederem dodawania mułków i flotokonzentratów do miałów węglowych. Ponadto przyjęto, że węgiel kamienny będzie musiał spełniać następujące wymagania jakościowe:

- 1) wartość opałowa co najmniej 23 MJ/kg;
- 2) zawartość popiołu nie więcej niż 10%;
- 3) zawartość siarki nie więcej niż 0,8 %.

Przyjęcie powyższych norm dla stosowanego paliwa sprawi, że z segmentu paliw dostępnych dla przeciętnego mieszkańca wycofany zostanie węgiel kamienny najgorszej jakości.

Przyjęte parametry wilgotności biomasy odpowiadają wartościom uzyskiwanym poprzez sezonowanie drewna przez okres dwóch sezonów. Wyrażenie stan roboczy precyzuje określenie biomasy, która nie będzie mogła być używana w instalacjach.

Wprowadzone zostały również ograniczenia w zakresie parametrów technicznych i parametrów emisji z instalacji (§ 4 pkt 1 i § 5 uchwały), poprzez odniesienie do wymagań w zakresie minimalnych poziomów sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określonych w:

- 1) rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;
- 2) rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 wyznacza następujące wymagania dla kotłów na paliwa stałe z automatycznym podawaniem paliwa:

- 1) sezonowa efektywność energetyczna nie może być mniejsza niż 75% dla kotłów o nominalnej mocy cieplnej do 20 kW lub nie może być mniejsza niż 77% dla kotłów o nominalnej mocy cieplnej przekraczającej 20 kW;
- 2) emisje cząstek stałych (PM) nie mogą przekraczać 40 mg/m³;
- 3) emisje organicznych związków gazowych (OGC) nie mogą przekraczać 20 mg/m³;
- 4) emisje tlenku węgla (CO) nie mogą przekraczać 500 mg/m³;
- 5) emisje tlenków azotu (NOx) nie mogą przekraczać 200 mg/m³ w przypadku kotłów na biomasę oraz 350 mg/m³ w przypadku kotłów na paliwa kopalne.

Natomiast rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 wyznacza niżej wymienione wymagania dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń:

- 1) sezonowa efektywność energetyczna nie może być niższa niż 79% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie może być niższa niż 65% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie może być niższa niż 30% dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 2) emisje cząstek stałych (PM) nie mogą przekraczać 20 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie mogą przekraczać 40 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie mogą przekraczać 50 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 3) emisje organicznych związków gazowych (OGC) nie mogą przekraczać 60 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet oraz nie mogą przekraczać 120 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet, dla kuchenek i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 4) emisje tlenku węgla (CO) nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet, nie mogą przekraczać 1 500 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek oraz nie mogą przekraczać 2 000 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- 5) emisje tlenków azotu (NOx) nie mogą przekraczać 200 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących biomasę oraz nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących węgiel i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania.

Wprowadzone parametry sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń powinny być spełnione dla wszystkich rodzajów paliw dopuszczonych do stosowania w instrukcji użytkowania instalacji, co wynika z zapisów rozporządzenia Komisji 2015/1189 i 2015/1185.

W niniejszej uchwale określono również rozwiązania techniczne dla instalacji spalania paliw w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń (§ 4 pkt 2 i 3). Obejmują one wymaganie stosowania kotłów, które umożliwiają wyłącznie automatyczne podawanie paliwa. Warunek ten wskazuje również na zakaz stosowania kotłów automatycznych wyposażonych w dodatkowy ruszt, co ma na celu uniemożliwienie ręcznego podawania paliwa do kotłów. Kotły, które umożliwiają ręczne podawanie paliwa nie gwarantują stałych parametrów pracy instalacji oraz umożliwiają spalanie odpadów. W takich warunkach nie są dotrzymywane parametry pracy i emisji zanieczyszczeń wyznaczone dla kotła a rzeczywista emisja znacznie odbiega od wartości wyznaczonych w ramach badania kotłów. Stosowanie kotłów z ręcznym podawaniem paliwa stanowiłoby zagrożenie dla osiągnięcia celu uchwały ze względu na brak

zapewnienia parametrów emisyjnych kotła. Ręczne podawanie paliwa dopuszczone jest jedynie w przypadku kotłów zgazowujących paliwo, gdyż charakteryzują się bardzo niską emisją zanieczyszczeń. Kotły te umożliwiają stosowanie drewna kawałkowego w postaci polan.

Zgodnie z art. 96 ust. 7 ustawy Prawo ochrony środowiska uchwała sejmiku województwa może także określać sposób lub cel wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami określonymi w uchwale, okres obowiązywania ograniczeń lub zakazów w ciągu roku oraz obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały.

Niniejsza uchwała nie wskazuje sposobu i celu wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami. Oznacza to, że uchwała obejmuje wszystkie instalacje, które wydzielają lub dostarczają ciepło, zarówno instalacje wykorzystywane w celach grzewczych, jak również w celach przygotowania żywności i innych. Należy zauważyć, że przebieg procesu spalania i emisja zanieczyszczeń związana ze stosowaniem paliw stałych jest identyczna bez względu na cel stosowania paliw.

Uchwała nie zawiera szczególnych okresów obowiązywania ograniczeń w ciągu roku. Intencją uchwałodawcy jest aby ograniczenia obowiązywały przez cały rok. Związane jest to z koniecznością zmniejszenia całorocznej emisji zanieczyszczeń. Ponadto wyznaczone w uchwale poziomy emisji zanieczyszczeń określone są w ramach procedury badawczej instalacji niezależnej od pory roku.

W § 6 uchwały określono natomiast obowiązki jej adresatów w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały. Podmioty eksploatujące instalacje zostały zobowiązane do wykazania za pomocą dokumentów spełnianie wymagań określonych w niniejszej uchwale poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających spełnienie tych wymagań. Katalog dokumentów, które mogą być wykorzystane w tym celu pozostaje otwarty, mogą to być w szczególności: dokumentacja z badań, dokumentacja techniczna urządzenia, instrukcja dla instalatorów i użytkowników.

Zadania kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów wprowadzonych niniejszą uchwałą będą prowadzić w szczególności: straż gminne, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast, inspektorzy nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska oraz Policja – na podstawie przepisów odrębnych.

Sankcje stosowane w przypadku naruszenia postanowień uchwały określone zostały w art. 334 Prawa ochrony środowiska, według którego kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 ustawy, podlega karze grzywny.

Poza wymaganiami określonym w przepisach prawa materialnego, uchwała Sejmiku Województwa Wielkopolskiego uwzględnia również zasady poprawnej legislacji. Kierując się regułami wypracowanymi w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (*m.in. w wyroku Trybunału z dnia 26 kwietnia 1995 r. sygn. K11/94*), w procesie tworzenia uchwały pod rozwagę poddano następujące kwestie:

- 1) czy projektowane regulacje będą w stanie doprowadzić do celu wskazanego w art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, tj. do zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko;
- 2) czy podjęcie uchwały jest niezbędne dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana;
- 3) czy efekty projektowanych regulacji pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela.

Rozważono także istniejącą kolizję – z jednej strony interesu użytkowników instalacji, których eksploatacja powoduje emisję oraz przedsiębiorców zajmujących się sprzedażą

tychże instalacji, a z drugiej strony – interesu społeczności lokalnych, w szczególności najbardziej narażonych na ryzyko zdrowotne powodowane ponadnormatywnym zanieczyszczeniem powietrza.

Podjmując niniejszą uchwałę Sejmik Województwa Wielkopolskiego miał na uwadze zasadę proporcjonalności oraz zasadę równości, określone w art. 31 i art. 32 Konstytucji RP. Zgodnie z zasadą proporcjonalności ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Natomiast zasada równości stanowi, że wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Wymaga podkreślenia, iż z art. 96 ustawy Prawo ochrony środowiska wynika wprost dopuszczalność różnicowania aktem prawa miejscowego sytuacji prawnej obywateli, w szczególności, gdy potrzebne jest zapewnienie ochrony środowiska, która jest obowiązkiem władz publicznych.

Zakres związania uchwałą nie godzi w wykonywanie prawa własności lub innych praw rzeczowych, gdyż bezpośrednio nie określa ani nie ogranicza owych praw, lecz w sposób pośredni oddziałuje na ich przyszłe wykonywanie.

W procesie legislacyjnym dochowano należytej staranności, by uchwała nie zawierała przepisów budzących wątpliwości interpretacyjne przy stosowaniu wykładni literalnej. Okoliczność ta ma szczególnie istotne znaczenie z punktu widzenia wskazania adresatów uchwały oraz ich obowiązków. Obywatel nie może być bowiem narażony na negatywne konsekwencje, jeżeli na podstawie treści aktu normatywnego nie sposób jednoznacznie wskazać, czy w danych okolicznościach był on zobligowany do określonego zachowania się. W tym zakresie należy zwrócić uwagę na przepis karny art. 334 ustawy Prawo ochrony środowiska, który przewiduje karę grzywny za nieprzestrzeganie ograniczeń, nakazów lub zakazów określonych w uchwale.

Mając na uwadze przedmiot regulacji, w szczególności fakt, iż dostosowanie już eksploatowanych instalacji do wymagań wynikających z niniejszej uchwały, będzie stanowić istotne obciążenie ekonomiczne, przewidziano stosowne okresy *vacatio legis* dla norm określających parametry techniczne i rozwiązania techniczne dotyczące instalacji, w których następuje spalanie paliw dopuszczonych do stosowania.

Termin wejścia uchwały w życie został ustalony na 1 maja 2018 r., aby w pierwszej kolejności ograniczyć powstawanie nowych źródeł emisji oraz wyeliminować spalanie paliw złej jakości. Wszystkie nowo instalowane od 1 maja 2018 r. kotły na paliwa stałe powinny spełniać wymagania w zakresie sezonowej sprawności i emisji zanieczyszczeń określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1189. Wyznaczony kilkumiesięczny okres *vacatio legis* daje możliwość dostosowania do wymogów uchwały dla podmiotów planujących zakup nowego kotła lub rozpoczynających proces montażu kotła.

Jednocześnie w tym okresie będą dostępne w sprzedaży kotły spełniające wymagania w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i emisji określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1189. Kotły spełniające te wymagania są dostępne już obecnie, a należy się spodziewać, że w maju 2018 r. ich ilość znacznie wzrośnie. Ponadto, od 1 stycznia 2020 r. zgodnie z rozporządzeniem Komisji UE 2015/1189, nie będzie możliwe wprowadzanie do sprzedaży kotłów nie spełniających wymagań określonych w tym rozporządzeniu.

Dla kotłów, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 maja 2018 r., przewidziany został odpowiednio długi okres przejściowy – do 1 stycznia 2024 r. na dostosowanie się do wymogów uchwały. W tym okresie dla wielu stosowanych instalacji będzie następował naturalny proces końca żywotności i wymiany na instalacje spełniające wymagania ekoprojektu.

W przypadku kotłów, które rozpoczęły eksploatację przed 1 maja 2018 r., ale jednocześnie spełniają podstawowe wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń na poziomie klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012, okres przejściowy został określony na około 10 lat – do 1 stycznia 2028 r. Instalacje te charakteryzują się znacznie niższą emisją zanieczyszczeń w stosunku do powszechnie używanych kotłów pozaklasowych, stąd wyznaczony okres przejściowy pozwoli na wydłużenie możliwości ich eksploatacji, co przekłada się na pozytywne skutki ekonomiczne i ekologiczne.

W przypadku kotłów, których eksploatacja rozpocznie się przed 1 maja 2018 r., możliwe jest stosowanie kotłów, które spełniają wymagania klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012. Kotły te charakteryzują się zbliżonymi parametrami emisji jak w przypadku kotłów spełniających wymagania ekoprojektu, różnią się głównie brakiem badań emisji pyłu przy pracy z minimalnym obciążeniem oraz brakiem wymagań dla emisji tlenków azotu. Instalacja tych kotłów mogła być wspierana w ramach działań określonych w Programie ochrony powietrza. Należy uznać, że eksploatacja istniejących kotłów klasy 5, będzie możliwa do końca ich żywotności.

W przypadku ogrzewaczy pomieszczeń również zastosowany został okres przejściowy – wymagania dla nowo instalowanych ogrzewaczy pomieszczeń wejdą w życie 1 maja 2018 r. Już obecnie dostępne są na rynku produkty, które spełniają wymagania określone w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1185. Wymagania ekoprojektu w stosunku do ogrzewaczy pomieszczeń na paliwa stałe wprowadzanych do sprzedaży zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2022 r. Dla ogrzewaczy pomieszczeń, których eksploatacja rozpocznie się przed 1 maja 2018 r. przewidziany został odpowiednio długi okres przejściowy – do 1 stycznia 2026 r. na dostosowanie się do wymogów uchwały. Dla ogrzewaczy pomieszczeń zainstalowanych przed 1 maja 2018 r. przewidziano możliwość ich stosowania w przypadku braku zgodności z wymaganiami w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określonych w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185. Dopuszczono możliwość eksploatacji po 1 stycznia 2026 r. miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń, których sprawność cieplna wynosi co najmniej 80% lub zostaną doposażone w urządzenie redukujące emisję pyłu, które umożliwi osiągnięcie emisji pyłu na poziomie określonym w rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185.

Wobec powyższego, przyjęcie przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego niniejszej uchwały jest uzasadnione.